

Mărturii despre procesul lui Dinu Pillat

pag.
10-11

Nr. 5
(311)

31 ianuarie-6 februarie 1996

**Masă rotundă la GDS
despre complicitatea
intellectualilor cu pag.
ideologiile comuniste**

12-13

**Ultima carte a lui
Andrei Codrescu: pag. 14
„Sîngeroasa contesă“**

pag.
8-9

**Interviu
săptămînii:
Nicolae
Manolescu,
președintele
PAC**

pag.
8-9

Un lider tărănist a declarat că după alegeri nu va respinge din principiu o colaborare cu PDSR. Afirmația a provocat mare neliniște printre cei care au văzut aici o semiabdicare, dacă nu chiar o abdicare completă. Desigur că pînă la alegeri discuția e pur teoretică, dar nu e mai puțin adevarat că perspectiva unui guvern viitor de coalitie nu e cea mai bună soluție pentru opozitia actuală. Plasarea PDSR în opoziție este, la drept vorbind, cea mai sigură cale de a distrugere sistemul conservator al puterii actuale, care și-a epuizat resursele de innoire interioară. Căci aceasta este adevarata problemă. PDSR a putut crea la un moment dat impresia că dispune de resurse de innoire, că ar exista ceea ce - convențional, dar împriuș - se numește aria reformistă. Dar a trecut suficient timp pentru a observa că a fost vorba de o iluzie provocată de amestecul planurilor. Ceea ce a părut și fi speranță PDSR a însemnat numai disponibilitatea unor persoane de a pleda deschis pentru racordarea la contextul european, care se rezumă la un efort minim de adaptare legislativă. Supraviețuirea regimului actual e condiționată de această racordare, dar nu atrage după sine o transformare de esență a structurilor economice. Să ne amintim că, schimbînd ceea ce e de schimbă, și Ceaușescu încercase odinioară, din exact același motiv, inițierea unei deschideri economice către lumea occidentală. E limpede, însă, că o dată ce cîteva chestiuni legislative vor fi puse la punct (de la cele cîteva preșcripții ale Uniunii Europene și pînă la Codul penal), regimul va intra, da-

că n-a și intrat deja, în faza de stag-nare și stabilizare. Adrian Năstase a spus nu de mult că tranzită s-a încheiat, ceea ce exprimă nu atît rezultatul unei analize, cît o precisă intenție politică. O stabilizare a regimului actual reprezintă lucrul cel mai grav care se i poate întimpla României. Efectele economice și sociale, vizibile și cunoscute de toată lumea, în loc de orice analiză.

al cotrocenizării, prin care înțelegea, probabil, că unii dintre liderii Opoziției ar fi dispusi să se lase contamnați de o gîndire care le este impropiă. Riscul e cu totul imaginat. O dată pentru că șansa și singura rațiune de a fi o Opoziție este să lupte pentru destrucțarea noilor monopoluri și a rețelei industriei falimentare (care nu înseamnă distrugerea industriei, cum lasă să se înțeleagă ideologii conser-

stala de aici înainte într-o consecvență pozitivă defensivă, proprie oricărui grupări conservatoare. Iarăși, dacă PDSR nu va reuși să obțină nici o combinație avantajoasă și va apela la o grupare din opoziție, se va plasa inevitabil pe o poziție de inferioritate și nu va putea să impună partenerilor o abdicare. În fine, dacă Opoziția va câștiga alegerile, discuția de față se va vădi inutilă. Spaima cotrocenizării e, aşadar, nu doar imaginată, dar are chiar darul de a deturna sensul lucrurilor și de a falsifica adeverătele poziții din cimpul politic.

După ce Ion Diaconescu, puțin înainte de congres, a declarat, perfect legitim, că nu exclude din principiu o colaborare cu PDSR, a fost nevoie de un sir lung de explicații și asigurări. Emil Constantinescu a folosit în același scop prilejul unei întregi conferințe publice. În principiu, pierdere de vreme, deoarece chiar unii dintre partenerii săi continuă să exploateze la maximum morbul îndoială. Deunăzi, avocatul Cerveni striga demagogic în microfonul unui post de televiziune că va părași politica dacă tărănișii vor face un pas politic gresit. În realitate, era un mod de a spune că atîta vreme că CDR îl va avea în componență să pe Niculae Cerveni, ortodoxia politică a Opoziției va fi bine apărată. Pericolul deviaționist devine astfel un mod de legitimare a grupărilor lipsite de substanță. De aceea, cu adeverat necesară în clipa de față ar fi demonstrarea faptului că CDR a evoluat suficient de mult pentru a nu-și mai înțemeia coeziunea pe spaimă impurității ideologice.

HORATIU PEPINE

Spaima cotrocenizării

Așadar, unica soluție viabilă pentru România este desființarea sistemului actual de putere, ceea ce nu înseamnă, la drept vorbind, nici o catastrofă pentru nimenei. Așa privind lucrurile, desigur că o colaborare a Opoziției de astăzi cu PDSR va fi incomodă și nu va da cele mai bune rezultate. Și nu pentru că guvernul ar fi dominat de pedeseristi, care vor reuși, să însele vigilenta ministrilor din partea călălăț. Cîi pentru motivul simplu că o coabitare ar însemna amînarea unei schimbări radicale, ar presupune nu finalizarea unei tranzitii începute în 1989, ci inaugurația unei tranzitii de gradul al doilea.

Dar să spunem, mai ales pentru cei care au și intrat în panică, că, strict teoretic, o guvernare alături de PDSR nu înseamnă o abdicare. Cineva vorbea deunăzi de marele pericol

vatorii), obiectiv care nu îngăduie prin el însuși nici un compromis. Ar presupune cel mult un pact de reorientare a capitalului național - care se află închis în domenii sterile - și, implicit, unul de conservare a cîtorva poziții privilegiate. Dar nu există riscuri adevărate, în primul rînd din motive politice. În împrejurarea în care PDSR ar reuși încă o dată să obțină majoritatea relativă, o coalitie cu un partid sau cu o grupare de partide din zona adversă ar fi, fără îndoială, ultima soluție la care ar recurge. Sensul politic al acestei grupări este, așa cum am arătat mai înainte, stabilizarea regimului actual și nu va accepta de bunăvoie nici o colaborare, decît după ce va obține toate garanțiile că partenerii nu vor aduce nici un element de instabilitate. Dacă există vreun pericol real, atunci pericolul amenință doar PDSR, care se va in-

CURIER 22

SCRISORI

OPINII

DREPT LA REPLICĂ

Stimață redacție,

Am simțit impulsul de a vă scrie în urma numărului 308 din 10-16 ian. 1996 al revistei dumneavoastră, cu toate că impresia pe care o am se concretizase cu cităva vremuri mai înainte. Mă îndeamnă să vă scriu mai ales articolele domnilor Horatiu Pepine, Aurelian Crăiuțu și Daniel Vighi din numărul menționat. Punctele de vedere ale autorilor fac parte din ceea ce am realizat: că este o campanie împotriva naționalismului dusă de revista dumneavoastră și susținută cel puțin în ultimele două-trei luni. N-am să afirm că această atitudine este un act planuit, dorit ca atare de colaboratorii și redactorii dumneavoastră (cea mai bună dovadă în acest sens fiind publicarea în egală măsură a opinioilor divergente ale domnilor Gabriel Andreescu și Octavian Paler). Presupun totuși că atitudinea dumneavoastră are altă explicație. Dumneavoastră vă pretenționați o revistă de dialog social, iar atitudinea reală este mai degrabă cea a unui consilier al elitelor. Dumneavoastră nu puteți lupta împotriva problemelor sociale de zi cu zi – nu, dumneavoastră lupta împotriva concepților. Vietiind și dialogând într-un cerc intelectual distins, vă socorează „iesirea din mediu”, vă indignează de faptul că pe străzi, apatia generală, criminalitatea sporită, vă deranjează poate chiar faptul că v-ați născut și trăti aici, cind, poate, cu capacitatea dumneavoastră intelectuală ați fi trăti cu totul altfel în alte locuri de pe acest Pămînt. Dumneavoastră convertiți toate aceste sentimente în luptă împotriva naționalismului. Ce e de fapt naționalismul pentru dumneavoastră? Este noroial din curte, nepăsarea ce duce la delăsare a vecinului, este mormânlul de gunoaie din sân, sint gropile de pe drumuri, sint grupurile de copii în zdrențe, sint politicienii dormind în Parlament, abjețiile ridicătoare la nivelul de simboluri naționale. Nu pot să înțeleag de ce ați ales atunci acest cuvînt, dacă altele sunt problemele pe care le aveți în vedere. Pentru mine, și pentru mulți alții ca mine, cel putin dintrun tineri, naționalismul este acel fier pe care nu cred că nu-l simțiți cind străbateți munții Bucovinei, cind priviți stelele într-o noapte din Delta, cind vă întoarceți după slujba de duminică spre casa din satul strămoșilor...

În speranță că aceste cuvinte vor însemna ceva pentru dumneavoastră și cerindu-mi scuze în cazul că spusele mele au ofensat pe cineva, doresc să vă urez un an bun, cu sănătate și bucurie în suflet.

Cu stîmă,

Andrei Miroiu, elev,
București, 14 ian. 1996

Stimații colaboratori
ai revistei „22”

Nu vă voi critica, dar nici aprecia, ci pur și simplu constată că faceți o frumoasă risipă de inteligență și semănătă pe sfîntul ogor al nației idei de a cărora sorginte nu s-ar putea îndoi nimănii. Prospețimea lor îmi dă speranță că într-o zi va odrăsi pe acest plăițitor, arhitectul vorbind, acel chip ce stă intipărit în dimensiunea sacră a demnității umane. Se spune că esența este un buchet de amănuinte, dar cind ești predestinat să porti povara dulce a conceptelor este bine să punctezi amănuințele, deoarece ele te pot prelua și, de cele mai multe ori, pierde. Deoarece sănătății o categorie distinctă de elitisti, este imperios necesar să lansați în spațiul social un curent de opinii, idei credibile și viabile; cele două curente ce funcționează la ora actuală păgubos, erudiția paradisică și academismul de morgă, plus dejec-

tia năucitoare de informații din zona degradantă și de o inimagineabilă priscuită, vor accentua starea de confuzie.

Toată considerația pentru domnii Octavian Paler, Alexandru Paleologu și Gabriel Andreescu, dar nu era momentul să-și administreze lecții atât timp cât funcționează în cultura noastră o concepție materialist-dialectică cu implozii naționalist vulgare.

Cu stîmă,

Mișu Borșeri,
Deleni, jud. Iași, 15 ian. 1996

Doamna Gabriela Adameșteanu,
(...) În numele unui grup de intelectuali care au rămas foarte descompăniți de ieșirea PAC din CDR, am dorit să ne exprimăm public cîteva din părările noastre în această problemă. Cu atît mai mult cu cît tot în revista „22” (în august 1992), ne-ați făcut onoarea de a ne publica două articole referitoare la candidatura d-lui Emîl Constantinescu și la atitudinea domnilor foști definiții politici față de d-l Manolescu.

Domnule Nicolae Manolescu,

Sint aceeași persoană căreia, în preajma ultimelor alegeri, i se publicau în revista „22” două articole (20 august 1992) prin care exprimam (în numele unui grup), printre altele, părerea că sănătății liderul de partid care a reușit să-i determine pe intelectuali adevărați să se implice în treburile acestei țări, să simtă răspunderea în față istoriei, să acorde atenție politicii Opoziției. Am fost convins că prezenta PAC în Convenția Democratică este benefică pentru ea – și, desigur, pentru partid.

Doream să vedem în unitatea CDR posibilitatea de a înlătura un regim politic pro-comunist care duce țara la dezastru, regim în care nomenclatură vechi și noi, tortionarii securiști săint nou (sau în continuare) la conducere.

De aceea, am rămas descompăniți, confuși, cind PAC a ieșit din CDR.

Nu putem crede că dv. și ceilalți din conducerea PAC ați putea fi orgoliști, ambicioși, ca ați putea răspunde la murdăria culiselor politice comuniste, că v-ați putea lăsa manevrați de oamenii lor, că nu luati în considerare necesitatea categorică a unității cu partidele și forțele democratice din CDR (...).

Acum, cind mișcarea democratică a pierdut un mare om în președintele Corneliu Coposu, tot ce s-ar gîndi ar trebui așezat pe marile valori ale acestei personalități: adinția morală creștină, cinstea supremă în viață politică, dorința fierbințe (așa cum și-a exprimat-o, ca un testament) de a vedea instaurată în țară adêvărata democrație, de a realiza România în hatare ei regaliste de la 1918.

Credem, deci, că nu e timpul doctrinelor de partid, nu e timpul accentuării „diferențelor” de vederi politice în cadrul CDR. Căci, ne întrebăm, ce „diferență” ar putea fi dacă aceste vederi politice sunt puse în slujba unor idealuri supreme pentru țara și poporul acesta terorizat de comunism?

Trebue să se ajungă la o înțelegere de așa natură, încît să se gîndea că cinsti și să se spună simplu: în conducerea țării trebuie să fie oamenii cără să-și uite interesele personale, oameni decisi în a răspunde cerințelor mari ale neamului (...).

Aș gîndim noi, cei mulți, cu mințea nespălată de „mașina” bolșevică. Vreți să credem despre dumneavoastră și despre partidul (oamenii lui) pe care îl conduceți că nu puteți răspunde la aceste cinstite, demne cerințe? (...)

Domnule Nicolae Manolescu, ne cerem iertare dacă am fost prea aspiri în ideile și exprimarea noastră. Dar

ne doare ceea ce ați făcut. Sîi, ca niște „părinți” iubitori care doresc să-și readucă „fiul” pe calea cea bună, putem fi și astfel.

Prof. Silvia Tansanu,
Roman, jud. Neamț, 3 dec. 1995

Electorat și Opoziție

(...) M-a frapat siguranța Opoziției, care este convinsă de cîștigarea decisivă a alegerilor din 1996! Iată o certitudine lipsită de înțelepciune. Evident, după coșmarul comunist, ar fi foarte normal ca forțele opuse hidrei comunitare să fie dorite la conducerea destinelor României. Dar cîte lucruri normale s-au petrecut în aceste două segmente de timp inegală și blestemate? În ciuda optimismului afișat de liderii partidelor democratice, cred că adevărată configurație mentală a electoratului românesc este dată de opțiunea pe care o revelă rezultatele alegerilor din mai 1990. La acea dată, orice minte sănătoasă nu mai putea greși. Tot ceea ce s-a înregistrat ulterior în sensul alunecării spre Centru a masei de alegători se datorează deziluziei și nemulțumirii

ÎARNA,
PREȚURILE

în raport cu actuala Putere, și nu unor schimbări reale de structură suflante, intelectuală sau morală. În fond, lumea a rămas incrementată în limitele unei mentalități și ale unui mod de a fi funeste, tipice vîrstii sub comuniști – aşadar, extrem de preocupație pentru perspectivă.

Este uimitoră ușurința cu care se uită că, în pofta ororilor pe care le-a trăit fără voie, segmente largi ale populației erau, paradoxal, destul de mulțumite sub cîntul comunist! Golul creat în rîndurile tuturor categoriilor sociale prin samavolnicile și crimile comuniștilor aduși pe tancurile rusești cu complicatație. Occidentul a trebuit să fie umplut cu inlocuitori. Așa-sau creată pătură largă de falși profesioniști și un sinistru aparat al Puterii ce au rămas definitiv obligați moralmente structurilor devastatoare ale Stîngii. Niște indivizi care în condiții normale și-ar fi cîștigat traiul de la o zi la alta (neînădunăbili să o facă altfel) și care au fost catapultați în demnități nesperate – devenind peste noapte generali, ministri, profesori, doctori, ingineri, economisti, muncitori calificați sau funcționari – nu au cum să nu se simtă îndatorați regimului comunist ori unei formule politice apropiate de acesta. Ei și urmării lor, și ai cărora au cîntărat în următoarele alegeri

– de a se întregi în tocmă de absență Creșinței, a Regelui și a Legii. (...) În incubația prezentului, siguranța Opoziției este deconcertantă. Cum te-ai putea baza pe un electorat care, dacă ar fi avut de ales, ar fi preferat unui Regelui – om de stirpe aleasă, de o rară distincție, făuritor de istorie și salvator de țară – un activist de partid comunist, însă lipsit de orice farmec, cu o instrucție și educație precare, îndoelnic sub orice aspect și vinzător de neam și țară? Sîi nu trebuie uitat nici amânatul (de loc lipsit de importanță) că următoarele alegeri se vor desfășura sub guvernarea actualilor comuniști, mari maestri ai diversiunilor de tot felul, ai măsluirilor și furtului la orice nivel... (...).

infrastructoare de drept comun sau au făcut posibil, spre exemplu, ca o tristă cintăreață care debita obscenități la nunți să ajungă colegă cu un Al. Paleologu ori un Ion Rațiu nu vor putea niciodată să-și modifice semnificativ gustul pentru trivial și derisoriu... Cum poate scăpa din vedere faptul că procente mari din fiecare categorie municioare trăiau într-o infracțiune perpetuă, nesanctionată, în fură și eludare a legilor și că aceasta infiorătoare situație ajunsese să fie percepută ca ceva satisfăcător, sigur și etern?! E foarte greu de crezut că cei obisnuiți cu nărvările amintite, învățați cu lenea, cu insolență, cu jumătățile sau sferturile de măsură, acomodați cu răsturnarea valorilor și cu egalitarismul (fals, dar ademenitor) fluturat neobosit de comuniști vor putea vota un regim care doreste să impună domnia legii, criteriile competenței, ale rigorii în selecția specialiștilor, ale concurenței – cu alte cuvinte, formula occidentală a statului capitalistic de drept. Ei sunt perfect competenti că victoria Opoziției, chiar dacă, echivalează cu angajarea acestei nenorociite tări pe drumul cel bun, poate semnifica și ieșirea lor din arena unde nu vor mai putea întinde nestințherii sfordurile murdare ale veroaselor afaceri cu care s-au obisnuit atât de mult. Cum să-să putea crede că vor scăpa cu usurință din mîna asemenea aturii? Niciodată și nicăieri în lume comuniștii nu au fost îndepărtați de putere prin votul liber al cetățenilor. A fost nevoie de forță (militară, populară, economică) și e clar că actuala Opoziție nu detine asemenea pîrghi.

Este apoi deconcertant rezulțat obstinat al Convenției Democrate de a discuta clar problema Regelui și a formulei monarhice. Dacă în privința proprietăților confiscate de comuniști se vorbește – cu perfectă îndreptățire – despre restituirea integrală a lor, nu înțeleg de ce nu se ține cont și de faptul că Regele a fost înlăturat tot prin samavolnicile comuniștilor și că firesc ar fi să-L repunem în dreptul din care a fost izgonit de veneticii venali, străini de interesele acestei tări și aflați la remorca Rusiei bolșevice. Nu cred că trebuie menajate susceptibilitățile unei populații care, după 1946, niciodată nu a mai votat serișos, responsabil, și este strict necesar să se spună răspicăt că fără înțul înțelugător al Majestății Sale nimic trainic și firesc nu se va putea face în România. (...) Dezastrul actual a fost generat și este întreținut tocmai de absența Creșinței, a Regelui și a Legii. (...) În incubația prezentului, siguranța Opoziției este deconcertantă. Cum te-ai putea baza pe un electorat care, dacă ar fi avut de ales, ar fi preferat unui Regelui – om de stirpe aleasă, de o rară distincție, făuritor de istorie și salvator de țară – un activist de partid comunist, însă lipsit de orice farmec, cu o instrucție și educație precare, îndoelnic sub orice aspect și vinzător de neam și țară? Sîi nu trebuie uitat nici amânatul (de loc lipsit de importanță) că următoarele alegeri se vor desfășura sub guvernarea actualilor comuniști, mari maestri ai diversiunilor de tot felul, ai măsluirilor și furtului la orice nivel... (...).

Prof. Adrian Popescu, Roșiorii de Vede

Demisie

Către Cornel Ciomîzgă, președinte Asociației Jurnaliștilor Europeani – România

Tin să anunț public demisia mea din associația al cărei președinte sunt, din cauza lipsei de transparență a Asociației Jurnaliștilor Europeani – România privind contactele cu asociațiile de jurnaliști din celelalte tări, ca și din cauza modului arbitrar în care ați condus-o în decursul perioadei de un an și jumătate de cînd suntem președinte.

Gabriela Adameșteanu
24 ian. 1996

N.C. MUNTEANU

Campanie electorală în forță

O dată cu primele adieri electorale, s-a risipit și temere lui Ion Cristoiu că mama lui își va irosi timpul ei de femeie de la tără dind buzna în rețea Internet, numai așa, pentru a ocupa un loc în visele lui Ion Iliescu de modernizare a României. Nu, doamna Eugenia Cristoiu, tărană din comuna Găgești, județul Vrancea, n-a intrat prin Internet în contact cu un fermier din Colorado pentru a-i cere o rețetă eficientă împotriva faimosului gîndac de pe-acolo. Doamna Eugenia Cristoiu are alte treburi. A devenit agent electoral al PDSR.

Aflat prin zonă, pe banii contribuabilor, desigur, cu prilejul festivităților de Ziua Unirii, ca din întâmplare, lui Adrian Năstase i-a trecut prin cap să imbiene util cu încă și mai util: să facă și o tîră de propagandă electorală. A poposit în comuna Găgești, a văzut una și alta, după care ore nevoie s-o cunoască pe mama lui Ion Cristoiu. Chiar s-a sacrificat și a urcat pe jos, mașinile neîncunetindu-se pe dealul înghețat. Tuica a însotit taifasul politic cu plingeri despre neajunsurile vieții din sat, vizita încheindu-se cu poza numai bună de dat la ziar. Numai lipsa dotărilor și timpul ciinos a impiedicat un schimb de mingi la fiile între mama Eugenia Cristoiu și celălalt Năstase. Am uitat să vă spun: Adrian Năstase nu s-a dus cu mîna goală. S-a dus și cu Ilie Năstase, tenismanul și, aproape sigur, candidatul PDSR la primăria Capitalei, cu ministrul de Interni și cu prefectul județului. A meritat și pentru că, între altele, mama Cristoiu a lăudat meritele candidatului PDSR la primăria din comună.

Fructuoasa și simpatica vizită e simptomatică pentru seriozitatea cu care PDSR nu doar că a intrat în forță în campania electorală, dar și pentru seriozitatea cu care și-a pus în cap să le cîștige. Cu orice preț și prin toate mijloacele, inclusiv cele scuzate de scop. Faptul că pînă și cel mai snob dintre PDSR-iști s-a coborât la o vizită de lucru la tără și încă o dovadă. În sine, vizita e de un populism ieftin, însă eficiență contează – totă presa a scris și a vorbit despre „evenimentul zilei“.

Operațiunea Ilie Năstase candidat la primăria Capitalei e din aceeași serie. Nimeni nu presupune că giuimbucurile faimosului tenisman vor umple gropile pe care n-a reușit să le astupe Crin Halaicu. Însă Ilie e băiat bun, plin de viață, debordând de o bună dispoziție care face bine într-o campanie electorală morocănoasă. Se speră că popularitatea lui reală în circul tenisului va ajuta la demolare primarului Convenției. În lipsa unui candidat acceptabil și cu sansă de cîștig, se mizează pe popularitatea candidaților: Ilie Năstase la București, probabil Dorel Vișan la Cluj – și vor mai fi și alții.

Însă, dincolo de demagogie, populism și alte trucuri ieftine, creierul și artizanul viitoarei campanii electorale a PDSR e Viorel Hrebenciuc, omul care nu vede nici o incompatibilitate între funcția de secretar general al Guvernului, de fapt al doilea prim-ministru, și cea de director al campaniei. Viorel Hrebenciuc e eficient, a dovedit-o la ultima alegere a lui Ion Iliescu. Abia numit în noua funcție, are deja la

dispoziție toate analizele necesare atacului în teritoriu. Se stie deja că PDSR nu e popular în marile orașe, printre femei și printre tineri. Se va face tot ce se va putea în această direcție, cuvântul de ordine a și fost dat, dar cu adevărat PDSR va avea în vizor electoralul de la tără și din mijlocul orașe. Acolo sunt voturi multe și alegerători cu reflexe condiționate temeinice, care răspund bine la comenzi, ușor de manipulat. Ceea ce, desigur, nici nu va fi greu, având în vedere controlul absolut al administrației locale. Se fac eforturi și pe partea cealătă. PDSR are deja gata și a distribuit în teritoriu un fel de ghid al candidatului în alegerile locale, care prevede totul: de la fișă circumscriptie pe care trebuie să și întocmească fiecare candidat la efectuarea sondajelor și distilarea lor, de la modele de discursuri la contracara și deteriorarea imaginii adversarilor. Nici n-a fost lăsat la voia întâmplării, nici măcar costumul și culoarea cravatei candidaților.

Povestea cu mama lui Ion Cristoiu e o glumă – reușită, dar glumă – pe lingă „seriozitatea“ altor măsuri în perspectivă. Noua lege a partidelor e una dintre ele. O lovitură cu bătăie lungă. Fiecare partid trebuie să aibă 10.000 de membri, dispusi în cel puțin jumătate plus unu din județele tării, cu cel puțin 300 de membri fondatori în fiecare județ. Toate partidele existente ar fi obligate să se reinscrie la tribunal, în termen de șase luni de la apariția legii, respectând cerințele acesteia. Dacă o astfel de lege se va adopta, s-ar putea să afliam că unele din partidele existente, chiar parlamentare, nu vor putea face față exigentelor. Dacă la alegerile locale propunerile de candidații trebuie să se facă sub semnatul organizațiilor comunale, orășenesti sau municipiale, partidele care nu au filiale organizează în fiecare comună nu și vor putea prezenta candidații pentru respectiva așezare. În consecință, respectivetele partide nu vor avea reprezentanți nici în birourile electorale de circumscriptie. Si cum PDSR e în tot ce mișcă în țara asta, și este pe tot, ghiciti cine va fi seios avantațat în alegeri.

Mai departe, bine gîndit, pragul de 5% va elinița plevușa, însă și caracaturele încă aflate – gen PSM, PRM și PUNR – s-ar putea să se afle în dificultate, ceea ce n-ar fi mare pagubă. De văzut dacă în aceeași cofă nu vor intra și alte partide parlamentare mici. Sondele neliniștoare au și început să apară în acest sens.

Încă și mai tare decît mama lui Ion Cristoiu e mătușica numită Consiliul Național al Audiovizualului. Decizia care limitează condițiile de prezentare a programelor audiovizuale destinate campaniei electorale favorizează din start partidul la putere și, în plus, obligă toate posturile private de radio și TV să difuzeze programe electorale numai între orele 18 și 19, favorizează dinosauroii naționali ai audiovizualului, unde îarăși Puterea are parteală, prin fel de fel de tertipuri. Oamenii Puterii vor apărea în emisiuni majore și la ore de vîrf ca persoane ocupînd funcții oficiale în stat.

Pentru victoria în alegeri, PDSR va face totuș. și chiar mai mult decît atât. Le va cîștiga.

MARTI 23 IAN.

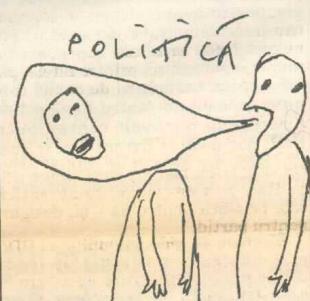
- Guvernul a suplimentat bugetul pentru privatizare

Executivul a aprobat propunerea de suplimentare a bugetului pentru privatizare cu 825 milioane lei. Fondurile vor fi folosite pentru intensificarea activității de informare a cetățenilor în privința procedurii de subscriere a cupoanelor nominative de privatizare. Procentul de subscriere a cupoanelor la nivelul întregii țări este de 18,8%.

MIERCURI 24 IAN.

- Emil Constantinescu cere șefului statului o atitudine clară

Președintele Convenției Democrațice, Emil Constantinescu, i-a cerut președintelui Ion Iliescu să-și exprime clar poziția față de liderul PRM, C.V. Tudor. Liderul CDR consideră că șeful statului a rămas pasiv la atacurile „repetate, concrete și grave“ ale senatorului PRM îndreptate împotriva Armatei, Justiției, SRI, neîndeplinindu-și obligația constituțională de a apăra instituția statului.

- România și Slovenia își dezvoltă relațiile economice

Aflat la Ljubljana, premierul Nicolae Văcăroiu a semnat Acordul guvernamental de promovare și garantare reciprocă a investițiilor și Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei mixte româno-slovene. Schimburile comerciale dintre cele două țări se cifrează în prezent la 50 milioane dolari.

- Guvernul Văcăroiu sprijină aderarea Rusiei la Consiliul Europei

Ministerul de Externe a reafirmat poziția Guvernului român în favoarea aderării Federăției Ruse la Consiliul Europei, deoarece acest lucru ar avea efecte benefice asupra „reformării structurale“ a societății rusești în conformitate cu principiile statului de drept, democrației pluraliste și respectării drepturilor omului și ar contribui la întărirea stabilității și securității pe continent.

- Comisia juridică a Camerei a finalizat Legea alegerilor locale

Comisia juridică a Camerei Deputaților a finalizat dezbaterea pe articole a Legii de modificare a Legii nr. 70/1991 privind alegerile locale, renunțând la prevederile restrictive din varianta Senatului. Conform textului Comisiei, numărul observatorilor în circumscriptiile electorale este nelimitat și, pe de altă parte, viitorii candidați trebuie să aibă obligatoriu acordul organizației județene și nu pe cel al organizației locale.

JOI 25 IAN.

- Iliescu reacționează la afirmațiile lui Constantinescu

Purtătorul de cuvînt preșidential a calificat drept „politicianism ieftin cu idee de campanie electorală“ interventia de miercuri a președintelui CDR.

- Nicolae Văcăroiu în Croația

România și Croația au semnat Acordul bilateral de evitare a dublei impuneri, cu prilejul vizitei pe care premierul Nicolae Văcăroiu o întreprinde la Zagreb. A fost semnat și un acord privind colaborarea între Camerele de comerț din cele două țări.

- Rusia a fost primită în Consiliul European

Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a aprobat, cu 164 de voturi pentru, 35 împotriva și 15 abstineri, cererea de primire a Federației Ruse în acest organism paneuropean. Ca membru al CE, Rusia va fi obligată să ratifice, în termen de un an, toate convențiile referitoare la respectarea drepturilor omului, protecția minorităților, abolirea torturii și a pedepsei cu moartea.

VINERI 26 IAN.

- PUNR se pregătește pentru campania electorală

Biroul Permanent al PUNR a elaborat principiile strategiei în alegerile locale, a aprobat compoziția comisiei electorale centrale, condusă de Gh. Secară, iar deputatul Ioan Gavra a fost ales director al campaniei electorale. Deși s-a hotărât semnarea unui pact de neagresiune cu PDSR, PUNR și-a exprimat îngrijorarea față de „politizarea deliberată a structurilor administrației publice locale de către reprezentanții PDSR în teritoriu“.

SÂMBĂTĂ 27 IAN.

- Funar îi scrie iarăși lui Iliescu

Președintele PUNR, Gheorghe Funar, l-a acuzat într-o scrisoare deschisă pe președintelui Ion Iliescu că a încălcă Constituția asumindu-și singur responsabilitatea asupra negocierilor cu Ungaria. Funar consideră că șeful statului nu a informat „partidele politice românești, Guvernul și Comisia de politică externă a Parlamentului“ asupra răspunsului Ungariei privind propunerea de reconciliere istorică.

LUNI 29 IAN.

- PNTCD nu admite alianță în afara CDR

Președintele PNTCD, Ion Diaconescu, a declarat că forțele politice care au făcut declarații de colaborare tărâniștilor trebuie să țină cont în primul rînd de Convenția Democrată, ale cărei protocoale trebuie respectate. PNTCD va rămnăsi solidar cu CDR în campania electorală vizînd alegerile locale și parlamentare și va sprijini candidatul alianței la președinție.

- Întîlnirea șefului statului cu lideri de partide

La Palatul Cotroceni s-a desfășurat o întîlnire a președintelui Ion Iliescu cu liderii principalelor partide de politică parlamentare, cu excepția PRM și PNL-CD, care nu au fost invitate. A absentat și Gheorghe Funar. Iliescu a abordat chestiunea relațiilor cu Ungaria și Ucraina, cu care se negociază semnarea unor tratate bilaterale.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

ILIE ȘERBĂNESCU

ECONOMIE

O mînă întinsă într-un moment greu

FMI îlverea 350 milioane de dolari României

In perioada scurză de la începutul anului au avut loc deja primele întrări în țară din linia de credit aprobată de România, exact la sfîrșitul anului trecut, de către Consiliul de Administrație al FMI. Este vorba, de fapt, de extinderea Acordului anterior cu România. Să prin această extindere urmează să se livreze în transe, în decurs de 15 luni, 350 milioane dolari sub forma de împrumut. Ca orice credit acordat de FMI, și acesta este destinat depășirii unor dificultăți în balanța plătărilor externe și este condiționat de respectarea de către partea română a unor angajamente pe linia promovării unor politici monetare și bugetare, precum și a unor ajustări structurale menite să combată tocmai cauzele care au dus la deficitul din plătări externe.

Sumele avute în vedere trebuiau, în mod normal, să fie vărsate României încă din februarie – martie 1995. Pentru că reprezentau transele finale din Acordul încheiat cu FMI și avizat de conducerea acestuia în mai 1994. Dar această livrare a fost suspendată din cauza faptului că partea română, deși realizează obiectivele convenite pe linia stabilizării macroeconomice (respectiv, o anumită rată a inflației și nedepășirea unui anumit deficit bugetar ca procent din PIB), nu își îndeplinește și angajamentele privind așa-numitele „criterii structurale”.

Apel

Partidul Alianței Civice a adresat, recent, Comitetului Nobel pentru Pace de la Oslo propunerea de candidatură a lui Ilie Ilașcu pentru premiul pe anul 1996. Ilie Ilașcu este un iupător pentru drepturile românilor și, deopotrivă, pentru drepturile omului. Considerăm că decernarea Premiului Nobel pentru Pace patriotului român întemeiat la Tiraspol ar reprezenta un semnal că întreaga comunitate internațională este sensibilă la acest oribil act de persecuție pe motive politice, situație anacondică la acest sfîrșit de secol.

Partidul Alianței Civice adresează un apel către toate instituțiile responsabile din România – Președinție, Parlament, Guvern, Biserică, partide politice și alte organizații – pentru susținerea oficială a acestei propunerii.

Nicolae Manolescu

26.01.1996 Președintele Partidului Alianței Civice

Din numerele viitoare

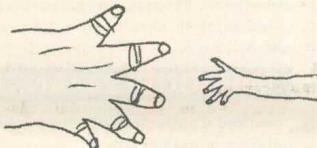
- Supliment gratuit: „Condiția femeii în perioada de tranziție” – Interviu cu Arndraud Hartmann, reprezentanta Băncii Mondiale în România
- Alternativa 2000 – anchetă, răspund: Sorin Antohi, Andrei Cornea, Stere Gulea, Dan Gabriel Manoleli, H.-R. Patapievici, Alexandru Zub, Daniel Dăianu, „Geopolitică în Europa” (VII)
- Discuție la lansarea cărții „Instaurarea comunismului – între rezistență și represiune” (Ana Blandiana, Constantin Rădulescu Zoner, Mirela Hagiuopol, Romulus Rusan)
- Mihai Korne: „Politica agrară a Convenției” și „Reorientarea bugetului după alegeri”
- Adrian Marino: Cultură oficială, cultură alternativă
- Fey László: „Scrisoare deschisă domnului Octavian Paler”
- Pomogács Béla: „Dialog intelectual româno-ungar”
- S. Damian: „Falsul mit al lui Terminator”

- Ilie Șerbanescu: „Criza energetică în România – o criză a industriei”
- Gabriel Dimisianu – Livius Ciocările: „Viața în paranteză”
- Interviu cu ambasadorul Statelor Unite, Alfred Moses
- Înămobilibilitatea judecătorilor (anchetă)
- Dorel Șandor: „Măsuri pentru demantelarea comunismului totalitar”
- Adrian Mihalache: „Suprafetele lumii”
- Hari Kuller: „Mit, cultură, societate”
- Häller István: „Religia – o prioritate în școală”
- Bogdan-Alexandru Geană: „Orb pentru 45 de minute la Budapesta”
- Ernest Latham Jr. și V. Rizescu despre carteoa Irinei Livezeanu, „Politica culturală în România Mare”. Fragment din carteoa Irinei Livezeanu (Consensul naționalist)
- Despre adoptii – anchetă
- „Post-comunistul” (articole de Heiko Flottau, publicat în Süddeutsche Zeitung)

FMI a intins o mînă României într-un moment greu. A intins o mînă pentru că așa-numitele „criterii structurale” la care partea română se angajase nu sînt nici acum pe deplin îndeplinește. Nu discutăm aici dacă aceste criterii erau greu sau simplu de realizat, ori posibil de înfăptuit în răstimpul convenit. Realitatea este că partea română și le-a asumat și nu le-a îndeplinit. Legea falimentului, așa cum a fost adoptată, exclude de sub incidentă ei regulele autonome de stat, precum și societățile comerciale cu capital majoritar de stat aflate în supravegherea financiară a Guvernului, adică tocmai întreprinderile în rîndurile cărora se găsesc marii falimentari. Legea concurenței abia a ieșit din Parlament și operaționalizarea ei în practică este legată de o acțiune care trebua de fapt să o preceadă – respectiv, lichidarea monopolizării pieței în atîtea domeniilor de către întreprinderi de stat unice. Pînă la privatizările semnificative, Bursa de titluri de valoare, chiar dacă înființată, nu va avea, practic, ce să tranzacționeze. Privatizările semnificative rămîn decamdată în stadiul de proiect, atîț timp cît programul guvernamental de privatizare pare a fi, prin derularea sa de pînă acum, mai degradă un eșec decît o reușită. Cît despre restructurările în industriile neperformante, acestea sint cu totul timide și, probabil, în contextul electoral al anului 1996, vor fi completamente blocate, avînd în vedere inevitabilelor lor costuri sociale. Despre slabele rezultate obtinute în asanarea industriilor neperformante vorbește sporirea, din nou severă, a blocajului financiar – incurcătură de plăti în lanț avînd ca nucleu tocmai industriile respective.

Momentul greu în care FMI intinde o mînă României este determinat de acumularea în conturile externe a fostului Acord.

Era vorba de a se adopta și pune în aplicare o lege a falimentului și una a protecției concurenței, de a se înființa Bursa de valori, de a se efectua privatizările semnificative și de a se întreprinde restructurărîi în cele mai importante 300 de societăți industriale responsabile de peste jumătate din pierderile înregistrate în economia națională. În februarie 1995 urma să aibă loc o evaluare asupra realizării acestor acțiuni. Dar stadiul transpuneri lor în practică era atîț de departe față de angajamente, încît FMI a preferat să nu mai facă o evaluare, pentru a nu fi obligat să consemneze eșecul, multumindu-se să o amîne pe termen nedefinit, spre a lăsa totuști o portată deschisă. În decembrie '95 expira termenul Acordului și una modalitate pentru România de a accede la resursele convenite cu FMI, dar a căror livrare fusese suspendată, era de a se prelungi, printr-un nou act, perioada de operare a fostului Acord.

Era vorba de a se adopta și pune în aplicare o lege a falimentului și una a protecției concurenței, de a se înființa Bursa de valori, de a se efectua privatizările semnificative și de a se întreprinde restructurărîi în cele mai importante 300 de societăți industriale responsabile de peste jumătate din pierderile înregistrate în economia națională. În februarie 1995 urma să aibă loc o evaluare asupra realizării acestor acțiuni. Dar stadiul transpuneri lor în practică era atîț de departe față de angajamente, încît FMI a preferat să nu mai facă o evaluare, pentru a nu fi obligat să consemneze eșecul, multumindu-se să o amîne pe termen nedefinit, spre a lăsa totuști o portată deschisă. În decembrie '95 expira termenul Acordului și una modalitate pentru România de a accede la resursele convenite cu FMI, dar a căror livrare fusese suspendată, era de a se prelungi, printr-un nou act, perioada de operare a fostului Acord.

În mod normal, creditul ar trebui folosit doar pentru consolidarea rezervelor valutare, periculos afectate de imprudentă utilizare a lor pentru finanțări de importuri, rezistîndu-se tentației ca, în scopuri electorale, să se folosească resursele din creditul primit pentru blocarea artificială a creșterilor de prețuri prin susținerea, fără acoperire economică, a cursului valutar. De altfel, ar fi bine ca toate categoriile de alegeri să aibă cît mai repede loc, pentru ca acumulările de dezechilibre, specifice perioadelor de cosmetizare preelectorală, să fie cît mai mici.

În mod normal, creditul ar trebui folosit doar pentru consolidarea rezervelor valutare, periculos afectate de imprudentă utilizare a lor pentru finanțări de importuri, rezistîndu-se tentației ca, în scopuri electorale, să se folosească resursele din creditul primit pentru blocarea artificială a creșterilor de prețuri prin susținerea, fără acoperire economică, a cursului valutar.

Creditul de la FMI, deși puțin important ca valoare absolută, vine să deteneze intrucătiva situația precară a finanțării externe. Sîi, mai ales, oferă un gir României pentru a putea apela la finanțări și din alte surse.

În mod normal, creditul ar trebui folosit doar pentru consolidarea rezervelor valutare, periculos afectate de imprudentă utilizare a lor pentru finanțări de importuri, rezistîndu-se tentației ca, în scopuri electorale, să se folosească resursele din creditul primit pentru blocarea artificială a creșterilor de prețuri prin susținerea, fără acoperire economică, a cursului valutar.

Creditul de la FMI, deși puțin important ca valoare absolută, vine să deteneze intrucătiva situația precară a finanțării externe. Sîi, mai ales, oferă un gir României pentru a putea apela la finanțări și din alte surse.

În mod normal, creditul ar trebui folosit doar pentru consolidarea rezervelor valutare, periculos afectate de imprudentă utilizare a lor pentru finanțări de importuri, rezistîndu-se tentației ca, în scopuri electorale, să se folosească resursele din creditul primit pentru blocarea artificială a creșterilor de prețuri prin susținerea, fără acoperire economică, a cursului valutar.

Cei interesați să rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa:

Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București.

Adeverințele (talon de pensie,

adeverințe scolare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea

pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele se pot achita

și la sediul redacției.

ECONOMISITI PÂNĂ LA 40% ABONINDU-VĂ DIRECT LA REDACȚIE

8%	6.000 lei cu expediere prin poștă
15%	5.500 lei cu ridicare de la redacție
	SPECIAL pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, fostii detinuți politici și veterani de razboi.
30%	4.500 lei cu expediere prin poștă
40%	4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați să rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa:

Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București.

Adeverințele (talon de pensie,

adeverințe scolare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea

pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele se pot achita

și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sunt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉS

Facem apel la abonații noștri să renunțe la abonamentele încheiate la oficiale poștale. Aceste abonamente, realizate de fapt prin intermedierea RODIPET-ului, creează tot mai multe probleme redacției, deoarece RODIPET plătește cu tot mai multă înțîrzie banii datorați revistei. În consecință, s-ar putea să ne vedem obligați să înceta expedierea abonamentele încheiate în acest fel, pînă la plata sumelor restante.

Vă rugăm să vă abonați prin scrisoare adresată direct redacției sau, după caz, personal la redacție, în condițiile prezentate în anunțul alăturat.

Avantaje:

- serviciu prompt;
- cost mai mic;
- reduceri speciale;
- o permanentă legătură directă cu redacția.

În numele apărării secretelor de stat

Luni 5 februarie începe o nouă sesiune parlamentară, ultima din actuala legislatură. O legislatură despre care s-ar putea spune că, în ciuda unui relativ echilibr de forțe (53% Puterea, 47% Opoziția), 90% din legi au fost impuse de PDSR și aliații săi printre-a devrărată dictatură a majorității. Săptămâna trecută, însă, Oliviu Gherman a lansat pentru prima oară ideea unor consultări cu Opoziția înainte de deschiderea sesiunii parlamentare în vederea stabilirii priorităților legislative determinate de apropierea alegerilor. Pe lista priorităților ar urma să figureze bugetul pe 1996, legile electorale (proiectul de modificare a Legii alegerilor locale, adoptat deja de Senat, și Legea alegerilor parlamentare), Legea finanțelor publice, Legea partidelor, Legea administrației locale, precum și finalizarea unor proiecte aflate în fază de mediere – Legea drepturilor de autor, Legea cadastrului, Statutul senatorilor și deputaților etc.

După congresul PNȚCD, mai toată lumea jurnalistică susține că tărânișii „s-au înțelepțit”. Astfel, printre titluri anunțând că „elefanțelul Fantek suferă de osteoporoză” sau că „ultima găseșnică a americanilor în materie de modă este cuiul cu floare mare înfipt în organul genital masculin”, Ion Cristoiu (Evenimentul zilei, 23 ianuarie) începe să ne explică (va termina abia în numărul următor) în ce constă „cotitura numită congresul PNȚCD”. „Documentele reunii, luările de cuvint au marcat o spectaculoasă atenuare a isteriei anticomuniste, o concentrare a programului politic pe rezolvarea problemelor concrete ale cetățeanului, o vizibilă tendință către pragmatism”. În Adevărul din 25 ianuarie, Cristian Tudor Popescu împărtășește o opinie asemănătoare. și după el, PNȚCD a devenit mai pragmatic și mai puțin doctrinar, fiind astfel acum mai apt de guvernare. După editorialistul de la Adevărul, în această „schimbare la față” mai lipsește totuși un punct: „ideal ar fi ca d-l profesor (Emil Constantinescu) să facă gestul înțelept de a se retrage”.

Mai interesantă este poziția favorabilă aceluiși congres din jurnalul prezidențial Dimineața (23 ian. 1996), sub semnatura lui Mihai Cernat: „în sfîrșit poate că au început să se așeze structurile unei opozitii reale, credibile și capabile de a oferi soluții alternativei (neîncrincente, nepreocupate numai de obesile scutului, ci loială și încrezătoare în pasul decisiv spre democrație pe care l-a făcut, to-

re să constituie și el una din prioritățile legislative, probabil din dorința PDSR de a-l vedea adoptat cu orice preț înainte de alegeri. Retras în toamna din dezbaterea Senatului, după ce a stîrnit protestele Opoziției și ale presei independente exact în zilele cind Ion Iliescu era primit la Casa Alba, proiectul a fost rediscutat și amendat în Comisia juridică și în Comisia de apărare și nu așteaptă acum decât acordul Biroului Permanent al Senatului pentru a fi reînscris pe ordinea de zi.

Prin decizia comisiilor, proiectul reglementează acum și secretul de serviciu, nu numai pe cel de stat (așa cum prevedea varianta inițială). Astfel (spune proiectul), conducătorii instituțiilor publice și ai societăților cu capital integral sau parțial de stat (nu și directorii societăților particulare) vor fi obligați să stabilească ce informații, documente și activități con-

stituie secrete de serviciu și deci nu pot fi destinate publicității.

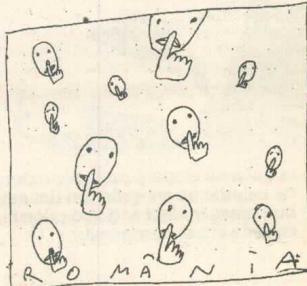
În schimb, s-a renunțat la articolul prin care directorul unei societăți comerciale era constrins prin lege să ceară avizul SRI la angajarea persoanelor care lucrează cu documentele secrete ale instituției. De asemenea, așa-numitele comportamente de protocol din întreprinderi, însărcinate cu paza secretelor pe timpul vizitelor delegaților oficiale străini, nu se vor mai înființa decât la solicitarea partenerilor străini ai societății respective și cu aprobarea directorului sau managerului acestora.

Executivul se vede încă o dată răsfățat de Legislativ, care, cu o mărimi nejustificată, îi acordă acestuia dreptul de a declara prinordonanțe orice document sau activitate secret de stat. Or, ordonanțele se aplică bine mersi pînă ajung în dezbatere Parlamentului, care poate să le aprobe, transformîndu-le în legi, sau să le respingă, anulîndu-le. Dar experiența ultimilor 6 ani ne-a arătat că pot trece chiar și 2 ani pînă cînd o ordonanță ajunge să fie discutată în Parlament. (La începutul lui 1994, de exemplu, parlamentarii dezbatîau încă ordonanțe emise de guvernul Stoian)

În sfîrșit, proiectul mai prevede că Serviciul Român de Informații îi re-

vine sarcina de a se ocupa de coordonarea activității și de controlul măsurilor luate de instituții pentru apărarea secretului de stat. Dar nu numai el. Parlamentul, Președinția, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interni, Consiliul Suprem de Apărare a Tării, Serviciul de Protecție și Pază, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Telecomunicații Speciale și Direcția Generală a Penitenciarelor au dreptul să înființeze structuri (servicii) proprii pentru apărarea secretului de stat. Cu alte cuvinte, fiecare dintre instituțiile mai sus amintite vor avea în subordine niște SRI-uri mai mici, cu alți angajați, plătiți tot de bietul contribuabil în numele apărării secretelor de stat.

RALUCA STROE-BRUMARIU

R REVISTA PRESEI

tuși, această tară). E un semn, cu siguranță, de înțelepciune". În schimb, pe pagina alăturată a același ziar, înțîlnim un atac vitriolic la adresa PD, intitulat „USD – un sac cu deșertăciuni” (Marin Ivancu). Unde sătirele de altădată cu Ion Iliescu și Petre Roman ținându-se de mină și vituperîndu-i uniti pe „ai lui Coposu”?

• Ne pregătim, aşadar, pesemne, ca la toamnă să avem un guvern PDSR-PNȚCD (sau CDR). Acest lucru s-ar putea să se întâmple mai cu seamă dacă pragul electoral va fi ridicat la 5%. Nu cred de loc că un astfel de guvern ar fi mai bun și mai reformist decît unul CDR-USD-PAC, de exemplu. Dar Dan Emanoil Dobreanu, în România liberă, 24 ianuarie, pare să jubileze, resentimentar, că, datorită nouului prag, unii vor rămâne astfel în afara Parlamentului. și nu se referă la PRM sau la PSM: „Aspectele dramatice afectează pe campioni turismului politic, ce au părăsit matca unor formații tradiționale, adoptînd circumstanțial un izolaționism suspect”. Suspect de ce? De trădarea anticomunismului virulent, abandonat acum chiar și de „formația tradițională”? Ori de pactizare cu inamicul, cu care a

guverna împreună nu mai pare astăzi o imposibilitate pentru aceeași formă „tradicională”?

• Între timp, „inamicul” (PDSR) pare să dorească (a-n-a oară) să-și aservească Banca Națională. Doar întrîm în campania electorală, iar mașina de tipărit bani se află acolo și nu altundeva! Ion Cristoiu acordă, acuzîndu-l pe guvernatorul BNR că a contribuit la dezastrel tării și răstindu-se la PDSR nu fiindcă l-a criticat pe d-l Mugur Isărescu, ci fiindcă nu i-a luat capul. Ce mai, pedeșteriști săn proști de buni! (Evenimentul zilei, 26 ianuarie). Așa fiind, nu le-ar strica puțină sedere în opoziție. Le-o recomand și Alexandru Bârlădeanu, pocăit de „găseșele tinereții”, „El (PDSR) au avut deliciul puterii 4 ani, acum trebuie să aibă purgatoriul opozitiei“. Dar pînă atunci mai este!

• Oricum, cînd alte probleme au fost epuizate, rămîne una eternă: ungurii, care – se știe – fac lobby antiromânesc la Strasbourg, convingînd lumea de acolo de oportunitatea Recomandării 1.201: Dumitru Tinu crede că atât „neamul Bindig“, cît și „suedezul Jansson“, ori „francezul Simonet“ (diferiți parlamentari de la Consiliul European ce au susținut recomandarea cu pricina) nu fac altceva decît să joace cum le cîntă ungurii. și nu pe degeaba. Căci: „ungurii sunt cei ce le asigură o pînă (bună pînă) la Strasbourg...“. Cum de nu putem să facem și noi la fel ca ungurii, că doar gruă am avut destul anul acesta, slavă Domnului, și avem și turci care să coacă pînă buniciă? (Andrei Cornea)

Emil HUREZEANU Între ciine și lup

(342 pagini, 5.000 lei)

Între ciine și lup este o selecție de analize politice rostite de autor, în cea mai mare parte a lor, la microfonul posturilor de radio Europa Liberă (München) și Deutsche Welle (Köln).

Ele sănătățe, de departe, de aproape, ale peisajului politic românesc, la cumpăna între două mentalități, două tipologii ale culturii politice, între faptul de seară angosant al marilor incertitudinii și clarificările noptii depline; între ceea ce francezii numesc „entre chien et loup”...

Volumul se află în curs de apariție la editura „Biblioteca Apostrof“.

Emil Hurezeanu (n. în 1955) debutează, în 1975, cu poezie și cronică literare în *Echinox*, la Cluj, și în *Transilvania*, la Sibiu, iar editorial, în 1979 cu volumul de versuri *Lechia de anatomie*. Prezent cu poezii în antologii din România și din străinătate.

Ultimul volum: *Ultimele, primele* (Albatros, 1994).

Studiază dreptul (Cluj), dreptul internațional (Viena) și științele politice (University of Virginia și Boston University, Statele Unite). E Master of Arts în Relații internaționale și studii strategice al Universității din Boston.

Redactor și, apoi, director asistent și director al departamentului românesc al postului de radio Europa Liberă. În prezent, director al Serviciului Român al postului de radio Deutsche Welle.

POLIROM colecția PLURAL

Ion Solacolu, Stelian Bălănescu - 4900 lei

Inconsistența miturilor.

Cazul Mișcării Legionare

Apărută mai întîi în Germania, în unul din numerele cunoscutei reviste Dialog, carteapă reprezintă un amplu rezchizitoriu al totalitarismelor, de orice orientare politică ar fi ele. Hitler și Stalin, Codreanu și Horia Sima, Ceaușescu și Gheorghiu-Dej sunt, de fapt, autori unor crimi săvârsite în numele ideologiei. Cine s-aflat însă lângă ei? Cum s-a destrămat „mitul” Mișcării Legionare? De ce o întreagă generație de inteligențiali interbelici a „trădat” calea democrației? În fine, naționalism, xenofobia, totalitarismul își mai poate oare adepti în România de astăzi? Iată întrebări la care autorii acestei deosebite de actuale cărti își invită cititorul să mediteze.

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel. & Fax: (032)-214.100; (032)-214.111

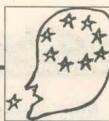
ULTIMELE APARIȚII

Stelian Bălănescu
Ion Solacolu

Inconsistența
miturilor

Cazul Mișcării Legionare

DANIEL DĂIANU

Dilemele integrării economice europene

„Chestiunea țărilor post-comuniste“

VI

Din episoadele anterioare: • Sprinjul pe care Occidentul îl acordă Estului este mult inferior față de ceea ce ar fi necesar pentru accelerarea reformelor • Germania reună va juca un rol din ce în ce mai important în Europa • Pentru Germania, vecinii din Est prezintă un interes strategic • Preferința Germaniei pentru o cooperare economică și politică cu SUA • Într-o evoluție fericită a UE, Germania va juca rolul de stabilizator • Într-o evoluție mai puțină fericită, zona sudică a UE (Italia, Spania, Portugalia, Grecia), rămasă în urma „nucleului tare“ european, ar putea privi Europa de Est ca pe o zonă concurențială • Procesul de integrare europeană nu face să dispară politicele externe și obiectivele naționale • Teama de valurile de emigrări din Est este declarată fătăș • Un salarit mai bun oferit în Vest ar fi mai puternic decât costul părăsirii locului de baștină al est-europenilor.

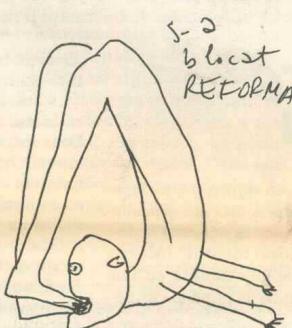
(Urmare din numărul trecut)

Discriminări între țările est-europene privind dreptul la muncă în Vest

Valki László și Csaba László au făcut, în acest sens, o comparație cu experiența Statelor Unite; o diferență de venit de 1:3 a fost elementul care a dus la o mișcare substanțială a populației; pe lângă aceasta, fiecare procent în plus la venitul obținut determină o migrație de 0,026%. Punctul lor de vedere este că acest lucru nu justifică acea vizion conform căreia est-europenii s-ar deplasa masiv spre cealaltă jumătate a Europei, „de vreme ce deosebirile dintre nivelele de trai, realist calculate prin paritatea puterii de cumpărare, nu arată o diferență mai mare de 1:2,5 sau 1:3“.

Aș dori să fac cîteva comentarii pe marginea acestei observații. În primul rînd, ea se aplică în special țărilor post-comuniste mai dezvoltate. În al doilea rînd, pentru acestea din urmă există deja o supăpă de siguranță, creată de tratamentul mai favorabil al cetățenilor lor de către țările occidentale vecine. De exemplu, ungurii au drept de muncă pe 6 luni în Austria fără a fi obligați să dețină un permis de lucru. La fel, cetățenii polonezi munesc în Italia sau Germania prin intermediul piețelor de forță de muncă neoficiale, neavînd dificultăți de a obține vize turistice. În al treilea rînd, trebuie să ne gîndim și la efectele redistribuționale ale reformelor asupra migrării; aceste efecte pot fi semnificative în țările mai puțin dezvoltate ale Europei de Est. Și, în sfîrșit, aş lua în considerație evenuale presiuni exercitată asupra piețelor forței de muncă din Europa de Est de către un posibil influx tot mai mare de persoane din țările Lumii a Treia; unele dintre țările est-europene au devenit țări de imigrare.

Această presiune îi poate stimula pe est-europeni să caute de lucru în afara granițelor țărilor lor. Există date care sugerează că acest influx poa-

te crește considerabil în anii următori și că guvernele est-europene nu-l vor putea stăvili. În plus, se pare că, în eforturile sale de a-și diversifica activitățile, crima organizată și-a dat seamă de posibilele cîștiguri pe care le-ar putea obține în acest domeniu.

Pentru termen lung, această amenințare își va pierde din forță, de vreme ce Europa de Vest are nevoie de o infuzie substanțială de forță de muncă din cauza îmbătrînirii populației sale. Așa că problema trebuie gestionată pe termen scurt și mediu. Ajutorul face pe multe oficialități vest-europene să se încrunte, din mai multe motive. Unul este legat de nivelul general de dezvoltare a țărilor est-europene, care ar însemna o sarcină grea pe umerii Vestului atunci cînd este vorba de ajutor pentru dezvoltare – presupunând că extinderea UE ar avea loc în cîțiva ani. Astfel, Richard Baldwin, de la Institutul de Studii Internaționale din Geneva, a estimat că, dacă țările grupului de la Vișegrad ar fi admise în UE, acest lucru ar atrage după sine fie o creștere a contribuției la bugetul comunitar de circa 60%, fie o reducere a cheltuielilor UE. Pe de altă parte, se poate spune că nivelul bugetului în sine, nu oferă un etalon relevant. Csaba László susține acest punct de vedere atunci cînd afirmă că „pe baza cheltuielilor bugetare actuale ale UE, doar circa 0,25% din Produsul Intern Brut al UE ar trebui să fie canalizat prin transferuri anuale către

noii membri. În timp ce, în Germania, 5% din PIB-ul anual este transferat către landurile de Est“.

Un alt motiv este acela că ajutorul pentru dezvoltare acordat țărilor est-europene s-ar lovi puternic de acțiunile pretenții emise asupra bugetului UE de lobby-urile agricultorilor și de țările care primesc deja ajutorare pentru dezvoltare (Spania, Irlanda, Portugalia și Grecia).

O uniune monetară fără o integrare politică semnificativă...

Pentru politicienii vest-europeni, cea mai mare dilemă este cum să continue adincirea integrării, presupunând că aceasta va fi direcția de dezvoltare. Si aici întîlnim două perspective care se bat cap în cap și care par a fi greu de reconciliat. Unele țări, inclusiv Franța, ar dorî să se avanseze spre realizarea unei uniuni monetare, înainte de a fi vorba – vreodată – de o integrare politică semnificativă. Acest lucru sugerează o concepție conform căreia adincirea integrării ar depinde de capacitatea guvernelor de a practica genul de politici reclamate de o uniune monetară – ceea ce înseamnă, mai departe, că ar fi nevoie de progrese în ceea ce privește convergența economică înainte de a face marele pas instituțional. Este de asemenea lipsită că Franța dorește să creeze o infrastructură instituțională monetară care să „europeneze“ (citește „să stăpînească“) influența crescîndă pe care o au Bundesbank și Frankfurtul, în calitate de centru financiar major¹.

...sau o integrare politică care să susțină integrarea economică

În ceea ce o privește, Germania scoate în evidență faptul că este nevoie de o formă de integrare politică care să susțină adincirea integrării economice. Aceasta a fost în 1994 mesajul lucrărilor lui Wolfgang Schäuble, lider al fracțiunii parlamentare a CD. Bonnul susține că va fi foarte greu să-i convingă pe cetățenii săi să renunțe la marca germană, simbol al stabilității și puterii economiei naționale, dacă nu există o garanție că strategiile economice din cadrul Uniunii pot asigura monedă comună un grad similar de stabilitate. Si că, în acest scop, o „cămașă de forță“ politică – integrarea politică – ar fi singurul fel de a disciplina deciziile de politică economică la nivel național. Acest raționament să, în mare parte, la baza ideii formării unei Europe cu geometrie variabilă – care susține că singurul mod de a continua integrarea este de a lăsa un „nucleu tare“ să meargă înainte, restul urmînd să i se alăture mai tîrziu.

Teza „nucleului tare“ care să devanzeze restul

Un alt motiv economic pentru care se preferă varianta cu „nucleu tare“ poate fi temerea că, în cazul în care unii dintre membrii săi s-ar confrunta cu unele greutăți, Germania ar fi cea care ar trebui să poarte, în mare parte, sarcina asistenței; aceasta înseamnă că, cu cît sunt mai convergente performanțele economice ale membrilor „nucleului tare“, cu atît mai ușor ar fi să se ofere asistență așteptată în caz

de nevoie, ceea ce, mai departe, înseamnă că, cu cît nucleul este mai tare (mai omogen), cu atît mai bine. „Taria“ și omogenitatea nucleului ar ajuta, de asemenea, edificarea credibilității uniunii monetare. Se știe că ar fi pentru prima oară în istorie cînd state suverane ar fi de acord să renunțe la monedele lor naționale în favoarea unei singure monede, păstrîndu-si însă politicele economice și fiscale independente. Închipuiți-vă ce lovitură ar fi pentru credibilitatea proiectului dacă una dintre țările membre ar ceda presiunilor exercitate de „cămașă de forță“ monetară și s-ar hotărî să iaasă din asociație.

Mai putem adăuga și un motiv politic pentru care Germania acționează în favoarea unui anumit fel de integrare politică: ideea posibilă că o politică externă și de securitate comună ar face a Bonnul să-și urmărească mai ușor interesele într-un cadru multilateral – căci, altfel, celealte țări europene ar privi cu multă neîncredere orice acțiune unilaterală întreprinsă de o forță economică² din ce în ce mai puternică și mai plină de sine.

Că să rezumăm, putem spune că dezacordul perspectivelor este provocat de două categorii de motive. O categorie ia în considerație vizioni diferenți privind integrarea politică a Europei, care să includă fezabilitatea realizării politicilor externe și de securitate comune. Cealaltă categorie de motive se referă la rationamentele diferențiate în ce privește adincirea integrării economice, ținînd seama de performanțele economice divergente ale țărilor membre.

*Fragment din lucrarea **Vitalitate și viabilitate economică. O dublă provocare pentru securitatea Europei, în curs de apariție la editura Peter Lang, Hamburg.***

NOTE

¹ Ar trebui să ne gîndim că în ultimii ani bănci comerciale britanice importante (ca Warburg, Morgan Grenfell și Barings Securities) au fost cumpărate de instituții financiare germane, elvețiene sau olandeze. Totodată, Bursa de Valori din Frankfurt va fi modernizată, astfel încît să devină prima de acest fel în Europa. Ce se va întîmpla cu Londra, ca centru financiar, dacă Marea Britanie și-a decis să rămînă în afara Uniunii Monetare?

² Presupunînd că se aplică o politică externă și de securitate comună, mă întreb dacă Franța va ceda locul său din Consiliul de Securitate al ONU în favoarea unui loc pentru Bruxelles (UE)? Ori celor cinci membri actuali li se vor alătura noi membri, cum ar fi Germania și Japonia, sau Bruxelles. Dar,oricum, această situație ar fi foarte ciudată.

*Subtiturile aparțin redacției
Traducere de Adriana Tudor*

Adevărul literar și artistic nr. 304

- Un goliard sub carapace olimpienă: Titu Maiorescu (document)
- Istrate Micescu era „un d'Artagnan cu panas“
- Uîbra lui Eugen Cristescu pe urmele lui Iuliu Maniu
- Costache Olăreanu: „De ce nu te recitești?“
- Din „Jurnalul“ Marianei Șora
- Cronica literară de Alexandru Condeescu
- Valentin Silvestru despre teatrul de azi
- Reabilitarea cosmopolitismului

VALENTIN FEYNS

Gunoaiele și Opoziția

Cartierul copilăriei: memorie de culori nesigure, miroșuri romantice sau banale, sentimente și senzații

Am copilărit și mi-am petrecut o treime de viață între Calea Moșilor și Hala Traian. Am purtat cu mine amintirea cartierului toată viața și m-am întors la ea în momente de neliniște sau nemulțumire, cind ai vrea să poți să stergi totul și să o iezi de la început.

E amintire în culori nesigure, ca în vis. E și o memorie de miroșuri, romantice sau banale, salcimi, tei și iasmine, dar și de pavaj ud, de covrigi de la simgeria din colț de la Moșilor și de mitie de la „Izvorul rece”. E și o memorie de sentimente și senzații. Îmi amintesc de bucurii și de spaime și de speranțe. Îmi amintesc de sărăcie și de lipsuri și de umilințe. Nu-mi amintesc de murdărie și gunoaie. Împart amintirea cu o mînă de oameni – răspîndiți acum în toată lumea – cu complicitatea cărora mi-am construit amintirea și mi-am păstrat-o. I-am întrebăt. Nici ei nu-și amintesc de gunoaie.

Poate de aceea nu înțeleg.

Într-o trecere superficială, acum de ani, mi-am revizitat cartierul amintirilor. M-am dus cu groaza că fac o greșeală ireparabilă; am plecat cu bucurie că pot să continuu să vizez în culori. M-am bucurat că a scăpat neatins de paranoia dictatorului urbanist. Am regăsit străzile tuneluri de pom și caldarimul pe care îmi derape bicicleta. Am regăsit bisericile frumoase care, pe vremuri, mi-era puțin teamă. Plouă și se cam infundaseră canalele, dar se infundau ele și pe vremea mea și știam că după un timp se desfundă. Am regăsit părcelele în care erau aleasă fete frumoase. Sau poate altele. N-am văzut gunoaiele.

„Meditație asupra gunoaierilor”

Nu știu dacă am să mă mai pot întoare la amintirea mea după cutremurătoarea „Meditație asupra gunoaierelor” publicată acum cîteva luni de Gabriel Liiceanu în „22”. Estetul exasperat – ignorindu-și dezgustul și pudoarea – a strivit în public un furuncul urban, forțindu-ne să urmărim puroiul prelungindu-se din paragraf în paragraf, din stradă în stradă. Străzile mele. Mă urmăresc încă unele imagini: bătrînul forțat să asiste neputincios la asasinarea florilor; șoferul care, în lumina farurilor, presimte sołanii inspectându-și domeniul și care produce neputincios mai departe. Neputință, indiferență, resemnare – mai cumplite chiar decit gunoaiele.

Încerc să înțeleg. Nu e ușor. N-am fost acolo cind apa înghetea în calorifer, cind procurarea de mîncare devine un element de degradare umană, atunci cind credeai că mai râu nu se poate, dar se putea, cind orice incredibil devine posibil.

ESEU

22

Statul – „afară”, și noi – închisi într-un „înăuntru” restrîns „pînă la limita pervazului”

Am fost însă acolo cind a început. Am văzut cum a distrus comunismul șesatura din care se compune societatea omenească, distrugând sau falsificând conștiința individualului și relațiile lui cu semenii și cu statul. Comunismul a distrus în cetățean conștiința valorii individuale, a dreptului și capacitatea de a-și proiecta și construi viață, de a influența și schimba mediul și societatea în care trăiește și-l-a transformat într-un pion căruia evenimentele îl se întâmplau impotrivă. Am fost și eu un wagon instalat și impins pe sine spre o succesiune de măcazuri, unde știam cine mă aştepta. Relațiile între indivizi au fost otrăvite de bănuială. Cu vecinul erau forțat să împărți baia și bucătăria, dar nu puteau să împărți și gîndurile. Otrava funcționa și între prieteni, uneori și între membrii familiei. Cind erau bazate pe interes reciproc, relațiile între indivizi funcționau bine și în comunism. Tu îmi faceai rost de carne, eu îți făceam rost de bilete la spectacol. Probabil că amîndoi furam statul. La asta se reduse reacția individului la atotputernica prezență a statului. Furam de la stat pentru că nu primeam ceea ce ni se cuvenea, și dacă nu puteam să furăm ceea ce ni se cuvenea, furam ce puteam. Furam și păcăleam statul pînă dincolo de punctul unde începeam să ne risipim viața. Am învățat să furăm, să mințim și să ne mințim. Pentru că statul era „afară”, „afară” era pericol și ne-am încluat „înăuntru”. Îar „înăuntru” s-a restrîns „pînă la limita pervazului” și probabil și dincolo de el. Nu puteam să facem „curat” afară, uneori nu mai făceam nici înăuntru. Cind statul nu era la îndemînă, ne furam și ne mințeam unul pe altul.

Cred că are dreptate autorul „Meditație...” cind spune că explicația gunoaierilor din cartier (probabil a majorității „gunoaierilor”) stă în mentalitatea deformată de zeci de ani de terroare și de mecanisme de apărare terorizante. Și că soluția constă în schimbarea mentalității prin schimbarea hranei mintale.

Dar, cu imunitatea la gunoaie slabă de douăzeci de ani trăiti în altă lume, aș vrea să sugerez că noua alimentație mintală ar trebui să conțină ca element esențial și acțiunea. Altfel, mi se pare o soluție parțială și de prea lungă durată, în special pentru că optimistul din mine e convins că numai o minoritate generează „gunoaiele”. Vina socială a majorității e că le toleră. Și cred că le tolerarea pentru că a fost învățată, cu biciul, să credă că nu e în stare să facă nimic „afară”, nici măcar curat. În special „curat”.

Recrearea capacitatei de opozitie individuală și colectivă

Eradicare „gunoaierilor” mi se pare a fi eminentă treaba Opozitiei. Treabă Autorității ar fi fost să nu lase să apară gunoaiele. Asanarea sarcină și sănătatea supremă a Opozitiei. Opozitie care înainte de a fi partid politic este o mentalitate, compusă din con-

știința drepturilor și responsabilităților și hrănășă nu numai din educație, ci și din acțiune și succese. O mentalitate individuală și una colectivă, ambele distruse cu brutalitate profesională. Cu atâtă brutalitate, încât multă lume trebuie să înceapă prin a-și reface intuiția capacitatea de opozitie. Cu atâtă profesionalism, încât beneficiarii de astăzi ai distrugerii sociale de ieri nici nu se mai jenează să-și arate arăganță.

Țesatura socială a fost distrusă de comunitate de sus în jos. Atât timp cît gunoaiele cucerește nestingherite cartiere, speranța într-o victorie electorală și opozitiei politice mi se pare echivalentă cu o încercare de refacere tot de sus în jos. Cred că șesatura ar trebui refăcută de jos în sus. Fir cu fir, individ cu individ, pe urmă urzeala între indivizi. Victoria „cea mare” în alegeri ar trebui precedată și bazată pe victoria mică asupra „gunoaierilor” mici. Victoriile mici ar da participanților la opozitie speranță și încredere

în însuși actul de opozitie. Ar da și credibilitate celor care îl conduc. În lupta contra gunoaierilor mici apar, se rezerează, cresc și învăță personalitățile și conducerile Opozitiei. Victoriile mici, victoriile partiale, ar crea în „autoritate” respect și teamă de opozanți. Așa cum comportarea civilizată a individului rezultă dintr-un echilibru sănătos între conștiința civică și frica de pedeapsă, performanța superioară a autorităților democratice se bazează pe combinația între prevederile legale și respectul pentru individ. Demnitatea individului și respectul pentru individ nu se conferă prin lege, se confințesc prin lege și, oricum, rămân vorbe goale atît timp cît nu sînt întărite de o istorie de victoriî în prejurări în care autoritatea inepță sau indiferentă și-ai uitat menirea. A lăsa „Statul” să rezolve toate problemele înseamnă a-i conferi excesul de putere pe care individul ajunge să-l regretă.

Luati-vă înapoi cartierele

Dacă adulții din „cîmpul muncii” nu au timp și energie să facă și să mențină curat, există alti membri ai familiei sociale care ar putea să-o facă. Pensionarii tineri, care cu siguranță se simt la marginea societății și tin-jesc după prestigiul unui rol activ. Adolescenți, care se tem că societatea nu e pregătită să-i integreze și care ar trebui învățăți să înceapă prin a da societății înainte de a pretinde. Copiii de școală, cărora capacitatea de opozitie ar trebui să le fie formată nu numai prin lectură, ci și prin acțiune.

Dacă liderii opozitiei politice nu înțeleg valoarea victoriilor partiale asupra „gunoaierilor”, își merită soarta în alegeri. Dacă este sub demnitatea liderilor intelectualității (definită cum vreți) să conducă „curătenia” în „cartiere”, o să-și merite soarta în istorie. Societatea ar putea să-i folosească, dar o să se descurgă și fără ei.

Organismele biologice sunt protejate de mecanisme automate de reparare care pot corecta instantaneu străciuni sau aberații la nivelul celulei. (Cind, dintr-un motiv sau altul, mecanismele la nivelul celulei nu funcționează, consecințele sunt catastrofale pentru întregul organism.) Și în codul genetic al organismelor sociale există mecanisme de reparare, dar, din păcate, nu funcționează automat și acționează mult mai incet.

Nu știu ce declanșează mecanismul de reparare la nivelul celulei sociale. Ar putea să fie exasperarea, dar iluzia neputinței pare să fie în stare să o inhibe. Poate că mai trebuie o succesiune de mici, foarte mici, miracole care să spargă cusca limitată de fatalistul „nu se poate” și sinucigașul „merge și așa” și să spulbere frica de acțiune. După decenii de căluș, a urmat, normal, betja libertății de a critica, din care te trezești, ca din orice betje, la dura realitate că critica e numai o iluzie de acțiune.

Luati-vă înapoi cartierele. Se poate. (Pe cel dintre Calea Moșilor și Hala Traian luati-l înapoi și în numele meu.) Luati-vă înapoi, bucată cu bucată – indiferent cît durează –, puterea, respectul, demnitatea. Se poate. Refaceti-vă capacitatea de opozitie. Întindeți o mînă vecinului, care, poate, vă căută, și refaceti urzeala. Se poate. Indiferent cît durează.

O glumă cazonă împărtează posibilitățile în două categorii: unele care se poate și unele care nu se poate. Am auzit cam aceeași idee aici sub forma unei rugăciuni: „Doamne, dă-mi putere să lupt, ca să schimb lucrurile care se pot schimba, dă-mi răbdare, ca să mă adaptez la lucrurile care nu se pot schimba, și dă-mi înțelepciune, ca să pot face diferență între ele”.

Pentru 1996 vă urez putere, răbdare și înțelepciune.

un radio actual

TALK-SHOW-uri LIVE

FM 94,2 MHz

RADIO TOTAL

Tel: 637.37.90 - 637.55.45

În fiecare zi,
de luni până vineri,
puteți audia la Radio Total,
între orele 22,00-24,00:
Luni:
Fată în față cu vecinul –
IRINA CORBU
Marți:
Câinele de pază –
CORNEL NISTORESCU
Miercuri:
Punct și virgulă –
CARMEN BENDOVSKI
Joi:
Fiți întreprinzători –
ADRIAN DUMITRU
Vineri:
Taxiul de noapte –
N.C. MUÑTEANU

NICOLAE MANOLESU

Este absolut necesar să facem din

- Interviu realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU -

• Apelul nostru către Congresul PNȚCD are în vedere o restructurare a Opoziției pentru cîștigarea alegerilor din 1996 • Cred că în această alianță trebuie inclus și PD, cu forme de colaborare mergînd pînă la liste comune • Aș dori să funcționeze principiul egalității în drepturi și obligații a partidelor din CDR • Această formă de cooperare (PAC-PNȚCD-PNL-PD și alții) s-ar putea stabili chiar pentru alegerile locale • PAC exclude alianțe cu fostele partide comuniste • Ca partid de guvernămînt, PDSR s-a confruntat într-o mai mare măsură decît celelalte partide cu necesitatea reformelor structurale ale societății românești • Mă tem că în timpul scurt rămas pînă la alegeri „Alternativei 2000” îi va fi foarte greu să facă un partid dintr-o grupare intelectuală • Pentru alegerile locale am descentralizat întregul sistem și responsabilitatea organizațiilor locale a crescut.

Rămîn la ideea că alianța Opoziției trebuie să fie o alianță de partide politice

După mesajul dumneavoastră transmis congresului PNȚCD, s-a vorbit despre o posibilă întoarcere a PAC la CDR. În ce ar consta această întoarcere, dacă ea este posibilă?

Nu cred că problema se pune în termenii acestia, de întoarcere a PAC în CDR. Apelul pe care l-am făcut congresului PNȚCD (ca și declarația în care am comentat congresul) au în vedere o restructurare a Opoziției care să-i acorde maximum de şanse pentru cîștigarea alegerilor din 1996. Nouă ni se pare și acum (cum nu se păre și cu un an în urmă, cind ne-am despărțit de Convenția Democratică) că, în actuala ei structură, Convenția Democratică își micșorează sansanele în loc să le mărească. Rămînem la ideea că e absolut necesar să facem din alianța Opoziției (CDR sau altfel, n-are importanță cum o numim) o alianță de partide. Aceasta nu înseamnă că formațiunile nepartinice se exclud din Convenție, ci că ele își joacă rolul de formațiuni de sprijin. Iar dacă oamenii care doresc să candideze pe liste partidelor. În aceste condiții, credem că alianța Opoziției trebuie să fie mai maleabilă, mai receptivă, mai deschisă decât a fost pînă acum. Deci, pe lingă membrii fondatori, și cei adăugați ulterior, ai Convenției, ar fi necesar să apară și alte formațiuni – de pildă, PD –, cu care să se stabilizească relații de cooperare, mergîndu-se, eventual, pînă la liste comune.

Aș vrea ca PNȚCD, prima formațiune a Opoziției, să stimuleze alternativele politice, nu să le ofilească la umbra proprie

Și în al treilea rînd am dori să funcționeze principiul egalității în drepturi și obligații pentru toate partidele care compun Convenția Democratică. Ideea nu a functionat pînă acum, ceea ce a dat naștere la mai mari dificultăți. Într-altele, apelul pe care l-am făcut PNȚCD este acela ca, luîndu-și în serios rolul de primă formațiune a Opoziției, să fie totodată și o formațiune capabilă de emulație: să stimuleze alternative politice, nu să le ofilească la umbra proprie. Numai în condițiile acesteia ne-am putea gîndi că PAC, împreună cu PNȚCD, PNL, PD și alții, ar putea găsi formula concretă (pe care n-o știu deocamdată) de a se prezenta împreună în alegerile din '96.

Inclusiv la cele locale?

Inclusiv, dacă aceste forme de cooperare se pot stabili în timp util. Nu văd nici predică să o facem de pe acum. Aș spune chiar că ar fi un cîștig.

Ce alianță exclude PAC din star?

În primul rînd, alianța cu partidele extremiste (cum ar fi Partidul România Mare), cu fostele partide comuniste, indiferent cum ar fi ele botezate în momentul de față. Ne-am hotărît să privim înainte și mi se pare că România merită, după 40 de ani de comunism, să încerce o soluție democratică, de la care comuniștii (foști sau actuali) să fie excluși.

Cu o doctrină mai limpede în favoarea schimbărilor în societate, PDSR ar fi un potențial aliat după alegerile din 1996

Aceasta înseamnă că excludeți și PDSR?

Ca partid de guvernămînt, PDSR s-a confruntat, în mai mare măsură decît celelalte partide, cu necesitatea reformelor structurale ale societății românești. Si dacă PDSR, luat ca un întreg (ceea ce mă îndoiesc că este), pare în momentul de față să nu fi înțelește că a susținut un guvern falimentar, cum este guvernul Văcăroiu, cred că el putin o parte dintre oamenii care compun PDSR, și au răspundere și decizie în PDSR, a devenit conștient de necesitatea ca PDSR să fie un partid social-democrat, destinat într-un fel progresului României, nu întoarcerii înapoi pe scara istorică. Si dacă nu gresesc, este foarte posibil ca o doctrină mai limpede a PDSR în favoarea schimbărilor în societate să facă din el un aliat potențial după alegerile din '96.

Cu PDSR – un pact de guvernare, nu o alianță de partide

Numai după alegeri?

Da, pentru că acum nu cred că se poate problema de a face alianță între PNȚCD, PAC (sau alte partide democratice) și PDSR, o alianță de partide sau de doctrine. S-ar putea face o alianță de guvernare. Într-o alianță de guvernare ar cădea deosebit deosebirile, ar rămîne laolaltă numai asemănările. În măsura în care PDSR va voi să joace un rol pozitiv în istoria României în ultimii ani ai secolului XX, nu este cu totul imposibil un pact de guvernare. O alianță de partide ne-ar duce repede la incompatibilități, pentru că, totuși, PDSR este un partid cu o orientare net de stînga.

Or, eu nu cred, în acest moment, că soluțiile pentru societatea românească pot veni de la stînga. Numai de la dreapta.

PAC –

un partid de centru-dreapta

Cum ați defini specificul PAC în peisajul actual politic?

PAC este un partid de centru-dreapta care a încercat, cu oarecare succes, să ofere o alternativă, atât la tendințele de extrema stîngă, cât și la tendințele de extrema dreapta. Am pornit de la premissa că o societate cum este cea românească, una dintre cele mai autotitative, și chiar totalitare, nu poate să treacă într-un interval relativ scurt de timp la structuri absolut liberale. Pormim de la industrie etatizată în proporție de sută la sută, de la agricultură etatizată în cea mai mare parte, de la absența sectorului de servicii, ceea ce nu e cazul și pentru alte regimuri comuniste din Europa. Credem că, pe lingă toate măsurile de restructurare și de reformă menite să creeze societatea liberală pe care o dorim, este nevoie și de micșorarea costurilor sociale, de garanțarea unei anumite protecții a oamenilor, care, după 40 de ani de sociuri permanente, nu pot fi încă o dată socați. N-ar fi drept, n-ar fi moral și, probabil, n-ar fi nici realizable. Încercăm să fim pe o poziție de relativ echilibru și, în orice caz, de moderatie. Si să nu refuzăm nici o soluție posibilă, care ar putea să ne facă să înaintăm căt de puțin, dacă ea rămîne înscrișă în limitele democrației, ale statului de drept.

Un sondaj din decembrie a pus la îndoială faptul că PAC ar putea răma un partid parlamentar. Altul i-a dat această garanție.

Sondajele sănt cum sănt. Nu ne putem, din păcate, dispensa de ele și în același timp nu le putem acorda un credit nelimitat. Dovada cea mai bună, iată că două sondaje concomitente din luna decembrie au dat PAC o dată 3% și o dată 6%. Dar eu cred că PAC va face scorul necesar pentru a intra în viitorul parlament. Asta depinde de capacitatea noastră de a ne organiza și de a convinge oamenii. Noi ne propunem să fim un partid care să adune în jurul lui segmentul cel mai conștient al societății. Sigur, s-a spus uneori, cu o intenție peiorativă, că suntem un partid al elitelor. Eu îmi asum acest cuvînt. Asta nu înseamnă un partid făcut numai pentru cîțiva intelectuali sau pentru cîteva personalități culturale, ci un partid care se adresează virfurilor din toate sectoarele. Așadar, celor mai buni din toate profesiile și din toate categoriile socio-profesionale. Există o elită a satului românesc pe care comunismul a distrus-o, există o elită a muncitorilor, există o elită a intelectualilor, există o elită a scriitorilor și a. Nu vrem să fim un partid de mase și nici n-ar fi bine să ne adresăm în egală măsură tuturor categoriilor. A venit timpul ca fiecare partid să-și asume răspunderea de a se adresa unui segment cît se poate de precis din electorat. Toate schimbările din societate, toate reformele și toate revoluțiile au fost făcute, la urma urmelor, de un segment relativ limitat de persoane, de un grup relativ mic de oameni.

Dată fiind complexitatea trecerii de la societatea totalitară comunistă la o societate liberală capitalistă, e nevoie ca această conștiință, înainte de a cobori în mase, să fie formulată în mod foarte clar de căi mai înaintați dintre contemporanii noștri, să capete girul oamenilor care au o anumită experiență – fie și numai culturală – în aceste probleme. Nu se poate că o schimbare atât de profundă și de complicată cum este aceea pe care o trăim să nu țină seamă, în primul rînd, de cel mai conștient segment din populație.

În felul acesta, ați enumerat și atu-urile PAC în viitoarele alegeri?

Am enumerat atuurile și, de ce n-ăs recunoaște, poate și slăbiciunile. Pentru că, dacă ne-am fi propus un discurs politic mai populist, probabil am fi atras mai multă lume. Dar am încercat să fim consecvenți cu noi în sine și fideli idealurilor noastre. Nu vrem însă să venim la guvernare cu orice preț. Vrem să venim la guvernare în condițiile în care România poate să devină o țară civilizată, democratică, o țară europeană.

Riscul „Alternativei 2000”: de a atrage parte din electoratul democratic și a-l face cadou partidului cîștigător în alegeri

Adresindu-vă unui electorat în care vizavi elitele s-ar putea să fiți deja incomodat de existența unui partid nou, care ar părea să se adreseze același tip de electorat. Mă refer la partidul ieșit din „Alternativa 2000”.

Eu n-ăs pune existența unui partid cum este „Alternativa 2000” în termeni de rivalitate, ci în termeni de concurență. Or, concurența face parte din liberalism. Si dacă noi nu acceptăm concurența, sigur, se poate pune în termeni aritmici întrebarea dacă nu cumva oamenii pe care îi atrage „Alternativa 2000” îi pierde PAC.

Si nu-i cîștigă nimenei.

Îi cîștigă „Alternativa 2000”.

Dar dacă ei nu trec pragul...

Asta este problema „Alternativei 2000”. Atunci cînd s-a constituit, trebuia să stie că riscul este de a atrage o parte din electoratul democratic și de elită din țară și de a-l face pe urmă cadou partidului care va cîștiga alegerile, prin prima care se acordă, conform legii, cîștigătorului. Problema noastră nu este de a ne concura într-un mod neloial unui pe alții, ci de a încerca totuși să găsim o modalitate de a împreuna. De ce anume anumiți intelectuali au dorit să se duca în „Alternativa 2000” și nu în alte partide (cum este PAC, deja existent) este de-acum problema opțiunii lor. Mă tem că le va fi foarte greu să facă dintr-o grupare de intelectuali un partid politic în termenul foarte scurt care a rămas pînă la alegeri. Am trecut prin acest proces, știu care este preful care trebuie plătit, știu ce rol joacă timpul, știu ce importantă este organizarea, știu ce ceea ce își propun.

alianța Opoziției o alianță de partide

Ajungem la ceva foarte concret: alegerile locale. Cum stă PAC în fața lor, mai ales ținând seama că după alegerile din '92 a fost bine reprezentat la nivelul primăriilor?

S-ar părea că alegerile locale vor avea loc în luna aprilie. Parlamentul trebuie să adopte legile necesare aflate încă în suspensie. Noi ne-am dezvoltat organizatiile, am încercat să-i motivăm pe oamenii noștri, am adoptat principiul că alegerile locale se cîștigă nu atât pe liste de partid, cit prin oamenii pe care îi propui. Aceasta ne obligă să propunem oameni competitive, cu sansă, cunoscuți în comunitățile din care fac parte, nepăratîni din punct de vedere moral și politic și dispusi să-și asume răspunderea administrării localităților, iar pe de altă parte să facem, cu formațiunile cu care vom cădea la invocătură, înțelegeri punctuale pentru a ne sustine reciproc candidații cel mai bine situații. Aceasta nu presupune alianțe naționale cu alte partide, ci înțelegeri locale. Județele diferă foarte mult între ele, vor fi județe unde vom reuși să facem înțelegeri cu anumite partide și altele cu alte partide. Excludem din discuție, din nou, doar partidele incompatibile cu programul nostru, pe foști comuniști, pe ultranationaliști. În rest, dacă avem garanția că omul propus este cel mai bun, îl vom susține, chiar dacă nu va fi de la noi, și vom cere reciprocitate.

Pentru alegerile locale, PAC are candidați în 90% din orașele mici, mijlocii și mari

Aveți deja liste de candidați?

În bună măsură, ele sunt făcute. Am cerut liste complete pentru primari, viceprimari și consilieri în toate orașele și liste partiiale într-o bună parte din comune. Sîntem în măsură să acoperim în acest moment 90% din orașele mici, mijlocii și mari. Avem, pe de altă parte, un număr de aproape 400 de comune rurale în care vom prezenta liste complete, cîteva sute de localități unde vom putea prezenta liste partiiale. Acolo unde partidul nu există, nici nici pretenția ca cineva să fie ales. Astă pare logic, dar nu se înțelege totdeauna foarte ușor. Foarte mulți așteaptă ca aceste alegeri locale să fie rezolvate de la centru. Or, noi am descentralizat întregul sistem, putem să oferim de la centru doar un sprijin moral și politic general, dar oamenii trebuie găsiți, motivati și împinsî în campania electorală de către organizațiile noastre locale. Ne este imposibil să facem chiar și o simplă triere a tuturor candidaților noștri. Ne vom rezuma să triem la nivel central candidații pentru marile orașe, pentru sectoarele Bucureștiului, dar nu vom putea să mergem pînă la nivelul comunelor, ceea ce, evident, măreste automat responsabilitatea fiecărei organizații locale.

Ne vom strădui să diminuăm frauda

Ce sunteți dăți posibilităților de a se vorbi din nou de fraudă în alegeri? Acum nu mă refer doar la computerele centrale, nici la marile orașe, ci chiar la miciile localități.

Fraudă electorală cred că există în orice sistem electoral, oricît de evoluat. Problema este că ea să nu fie atât de mare, incît să pună în cîmpănă rezultatul alegerilor. Nu vom putea împiedica existența unor presiuni, a unei corupții locale, nu vom putea împiedica în toate cazurile nici să se umble la urne ori să nu se comunică rezultatele exacte. Dar nu cred că aceasta este problema. Eu am protestat de fiecare dată cînd, după alegerile din '92, s-a spus că Opoziția le-a pierdut din pricina fraudelor. Fraudă, fără îndoială, a fost, mai mare sau mai mică, dar eu nu cred că Opoziția va pierde alegerile sau le va cîștiga în 1996 în funcție de o eventuală fraudă. Vom încerca să avem observatori pe tot, vom încerca să avem o suprave-

rire, o imensă presiune a început să vină de la nenumăratele consiliile de administrație și adunări generale ale acționarilor, care, obisnuite cu fonduri nerambursabile, s-au adresat Guvernului și l-au pus într-o anumită dificultate. Pentru că, atunci cînd RENEL taie curențul electric unor mari întreprinderi aflate în stare de faliment, sigur că situația se repercuzează asupra economiei naționale în ansamblu. Acum două luni, cînd în Senat a fost provocată o discuție pe această temă, Guvernul a sărit în apărarea Băncii Naționale, spunînd că politica monetară a României a fost corectă. Acum ea nu mai este corectă. Ce s-a întîmplat din noiembrie și pînă în ianuarie, incît politica aceasta să devină incorectă, este foar-

nul ideii noastre, începînd cu organizațiile noastre regionale și continuînd cu toate personalitățile și formațiunile politice din România doritoare să ne sprijine. Am fi foarte bucuroși dacă Comitetul Premiului Nobel pentru Pace ar fi receptiv la argumentele noastre și ar face din Ilie Ilașcu laureatul anului 1996.

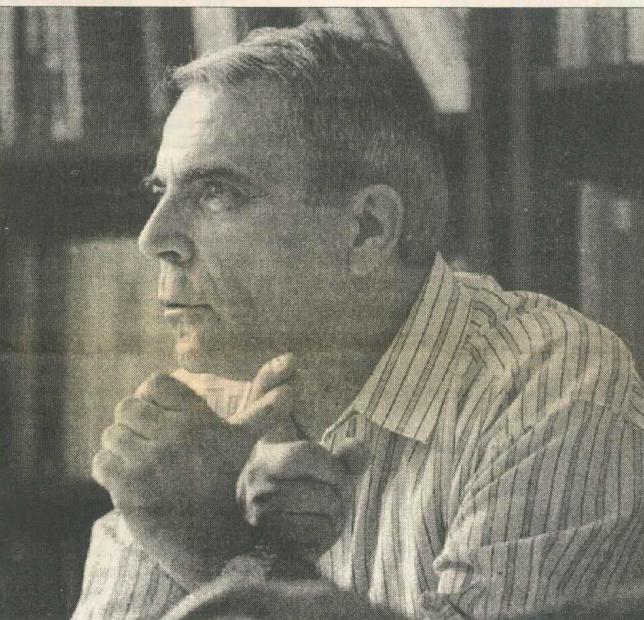
Indiferent că avem 3%, 6% ori 10%, aceștia săn electorii noștri

Cum vedeti PAC azi?

Cred că nu exagerez dacă spun că PAC este astăzi alt partid decît era în 1991: nici oamenii nu mai sunt, în toate cazurile, aceiași, nici partidul. PAC și-a cristalizat o doctrină neo-liberală, pe care nu o avea în momentul în care a pornit la drum, și poate fi văzut ca un alt partid și prin felul în care este astăzi organizat la nivel central și la nivel teritorial. De la intemeierea lui, PAC a participat la alianțe: Forumul Antitotalitar, CNID (Convenția Națională pentru Instaurarea Democrației) și, în cele din urmă, Convenția Democratică. Abia acum, în pragul alegerilor locale din 1996, PAC încercă să se infățeze electoratului cu o doctrină proprie și pe propriile picioare. Noi am știut totdeauna că putem conta pe un anumit electorat mai general, care era al Convenției Democratische și al nostru într-o anumită măsură; acum contăm exclusiv pe electoratul nostru. Indiferent că avem 3%, 6% sau 10%, în funcție de sondajele de care am vorbit, știu că acești 3%, 6% sau 10% sunt electorii noștri. Mi se pare un cîștig foarte important, dar și o răspundere pe care nu o aveam în 1992: răspunderea de a ști că orice eroare a noastră înseamnă o pierdere a acestui electorat. Nu mai putem să ne scuzăm prin faptul că lucrurile n-au mers cum trebuie în Convenție sau că înțelegerea noastră cu PNCD a funcționat prost. De aici înainte, fiecare cîștig al nostru va fi spre cîstea noastră, fiecare pierdere va fi spre rușinea noastră și va trebui să ne asumăm răspunderea.

Ați declarat de mai multe ori că nu veți candida la prezidențiale. Există totuși anumite contexte care v-ar putea aduce în situația de a fi obligat să candidați?

Cind am spus că nu doresc să candidez în prezidențialele din 1996, am avut în vedere situația în care ne-am găsit în momentul în care mi s-a pus întrebarea. Sigur, eu pot să-mi imaginez, de exemplu, o asemenea criză a ofertei în materie de candidaturi prezidențiale, incît fără mine alegerile să nu se poată desfășura. Acum, lăsînd gluma la o parte, trebuie să spun că asemenea decizii sunt decizii conjuncturale. Nu vreau în nici un fel că dorința mea de a candida sau de a nu candida să fie legată de ambii persoane. Nu am nici o ambii persoane. Problema este legată de contextul politic în care ne găsim. Or, la sfîrșitul lui ianuarie 1996, cînd vorbim, nu cred că ar fi utilă candidatura mea la prezidențiale – nici pentru mine, nici pentru Partidul Alianței Civice, nici pentru Opoziția din România. Toate aceste afirmații trebuie discutate în contextul lor, or, în contextul actual, nu cred că această candidatură ar fi profitabilă Partidului Alianței Civice sau Opoziției românești.

ghere a urnelor, vom încerca să contrălam cît se poate sistemul de calculatoare național, pentru a nu exista posibilitatea unor programe de la început false, dar și spune că strategia noastră se îndreaptă mai ales în direcția cealaltă, a întăririi forțelor noastre proprii, a capacitatii noastre de a ne prezenta cu oameni valorosi, rămnind doar cu un ochi asupra urnei de vot și asupra calculatorului. Cred că este mai realist așa și,oricum, mai cîștig. Treaba noastră este să fin noi atât de bun, incît să avem o sansă să cîștigăm. Cît privește fraudă, ne vom strădui să-o diminuăm pînă la o face nesemnificativă.

Declaratiile PAC referitoare la Banca Națională au și ele în vedere o corectă susținere a partidelor?

Ce se întîmplă acum cu Banca Națională este o ură încercare a PDSR de a trece responsabilitatea unor eșecuri pe umerii unei instituții care, după părerea noastră, nu este vinovată de ele. Banca Națională nu a făcut, la urma urmelor, altceva decît să încerce să aplică recomandările organizațiilor internaționale (Banca Mondială sau FMI), devenite obligații pe care guvernul României și le-a asumat, dar pe care nu a dorit să le ducă pînă la capăt. Cind Banca Națională a suspendat sistemul de credite fără acope-

te greu de spus. Nu vom susține un vot de cenzură împotriva guvernatorului Băncii Naționale sau a Consiliului de Administrație al Băncii Naționale decît în măsură în care acest vot de cenzură va privi și Guvernul.

Vreți să ne rezumați motivele pentru care PAC l-a propus pe Ilie Ilașcu pentru Premiul Nobel pentru Pace pe 1996?

Ne-am adresat zilele trecute Comitetului Nobel pentru Pace, cu sediul la Oslo, proponînd candidatura lui Ilie Ilașcu pentru Premiul Nobel pentru Pace pe 1996. În argumentația pe care am dezvoltat-o, am subliniat că Ilie Ilașcu este nu doar un militant pentru drepturile românilor din așa-zisa Republică Transnistreană, ci și un militant pentru drepturile omului. Condamnat pe nedrept, victimă unui proces înscenat, Ilie Ilașcu ar putea fi recunoscut de comunitatea internațională și ca o victimă a unui sistem represiv, dar și ca un om care s-a băut, cu riscul vieții lui, pentru ca alti oameni să nu-si vadă încalcate drepturile, așa cum i-s-a întîmplat lui. Nu e vorba numai de o cauțiune morală pentru un om ca Ilașcu, ci de un exemplu pe care Comitetul pentru Premiul Nobel ar putea să-l dea pentru toți cei care doresc la un moment dat să facă ceea ce a făcut Ilie Ilașcu. Vom face liste de semnături în sprijini

Fotografie din 1942

CORNELIA PILLAT

Un destin împlinit **Dinu Pillat**

Am în față ochilor concluziile de învinuire și actual de acuzare – din 10 februarie 1960, dosar nr. 201/1960 Tribunalul Militar al Reg. III-a – prin care Dinu Pillat a fost condamnat la 25 de ani muncă silnică în urma procesului intentat intelectualilor. Am parcurs rezumatul celor 50 de interogatorii, la care a fost supus Dinu (pe care mi le-a dat avocatul apărării la recursul procesului, Ion Podașcă), în care se insistă mereu și mereu, demential, asupra cîtorva învinuiri care de altfel răstălmăceașe fapte normale într-o lume liberă. Am strâns impresia că viața lui Dinu, originea lui socială, formația intelectuală, trecută prin filtrul personalității lui, au servit ca o țintă exemplară la îndeplinirea luptei regizate de regimul comunist împotriva elitelor intelectuale, la distrugerea prin teroare a libertății și independenței de gîndire și a unui anumit stil de viață și comportament, însușiute cu greu în țara noastră, vitregită de o așezare geografică nefastă. Dinu Pillat nu a avut decît vina, înfierată de comuniști, de a fi cresut în Dumnezeu și de a fi luptat pentru păstrarea principiilor etice și estetice umaniste ale civilizației europene.

Preliminariile condamnării

A intrat la Facultatea de Litere și Filozofie din București în 1940. În septembrie 1942, Dînu publică romanul *Tineretea ciudată*, continuind într-un fel *Jurnalul unui adolescent*, apărut în foileton în revista *Albatros*. În roman, tinerii săi eroi apar în căutarea sensului vieții.

De la 1 ianuarie 1946 pînă la 15 octombrie 1947, Dinu Pillat a figurat printre asistenții aleși de G. Călinescu la catedra de Limbă și literatură română modernă, luîndu-și doctoratul în 1947, an în care a fost dat afară, sub pretextul că i s-a desființat postul din schemă. Dinu Pillat îl admira pe G. Călinescu pentru erudiția și asociatiile neprevăzute, uneori extravagante, pline de pasiune și pitoresc, în interpretarea literaturii. Dar în anul 1946 avuseseră loc procesele politice care condamnau, din ordinul guvernului Groza – acreditat de Moscova –, pe Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, pe oamenii politici tărâniști, liberali și de asemenea, mai apoi, pe social-democrați. G. Călinescu a ținut să-și arate adeziunea față de politica de stat, scriind în ziarul *Nățuinea* articole ironice, care ridiculizau jucăuș ținuta impeccabilă a celor condamnați dinainte. Cu această ocazie, Dinu a trimis o scrisoare profesorului, scrisoare care a fost reprodusă trunchiat în volumul *G. Călinescu și contemporanii săi (Corespondență primată)*, vol. II, București 1989. Din paragraful reprobus mai jos reiese ținuta clasică a lui Dinu, care deve evenimentele în perspectiva lor istorică:

ma invitat și pe mine să colaborez la pagina literară a ziarului „Națiunea”, pagină de o înțintă demnă de toată lauda. Din păcate trebuie să declin invitația, deoarece adeziunea mea ar însemna oricum o colaborare la un ziar de partid, cu alte cuvinte o angajare în fapt. Prefer pentru moment să lucrez izolat acasă sau ajutându-vă cu tot răvnă la opera începută de dumneavoastră la Facultatea noastră. În orice caz sper să nu interpretați absența mea de la pagina literară a „Națiunii” ca o dezertare de la spiritul de echipă, ca o veleitate de independență prost plasată.

Asigurându-vă pe viitor de tot concursul meu entuziasmat, în să vă exprim încă odată, cu prilejul acestor rânduri de încheiere, gratitudinea subsemnatului pentru faptul de a fi fost admis ca asistent pe lângă catedra dumneavoastră. În afara norocului revelațiilor spirituale stârnite la fiecare pas de contactul sporadic cu personalitatea dumneavoastră, voi avea cândva, mai târziu, satisfacția de orgoliu înalt național de a putea exclama asemenea contemporanilor lui Goethe: „Ich war dabei”.

Cu cele mai bune sentimente, Dinu Pillat

Alexandru Piru povestea că, într-o zi, la catedră, cînd G. Călinescu i-a întrebat pe asistenții săi ce cred despre articolele sale din *Natiunea*, Dinu a răspostat: „*S-o lăsăm baltă, domnule profesor!*”.

Din cauza lipsurilor și a stresului, în anul 1948 Dinu s-a îmbolnăvit de tuberculoză și a fost sfătuit de prietenul său dr. Nini Eviari să fie îngrijit de dr. Dinu Răileanu – fost simpatizant legionar (mai târziu, la proces, această relație pacient–doctor a fost citată ca dovadă a legăturilor lui Dinu Pillat cu misiunile legionare). Apoi, în preventoriul de la Sinaia, însă a făcut pneumotorax. La ieșirea din spital nu a fost primit niciieri în serviciu, decit ca pontator la cooperativa de „praf de singe” „Muntenia” și „Dealul Spirei”.

Situatia sa a inceput sa se intindepe o data cu perioada de usoara relaxare politica ce a precedat Revolutia din Ungaria. In decembrie 1956, Dinu a fost acceptat prin concurs la institutul lui G. Calinescu. In sedintele de lucru al institutului, luarele de cunostinte ale lui Dinu Pillat nu faceau nici o concesie si echilibristica, erau simple puneri la punct si aprecieri obiective ale valorilor literare. Observatiile sale, care ii incinta pe colegi, erau socotite temerare si periculoase de organizatia de bază. Desigur, ca orice institut de cercetare, sedintele erau rezumate in procese-verbale, de vreme ce, la una dintre anchetele dinaintea procesului, Dinu a fost acuzat cat, atunci cind la una din sedintele institutului au fost infierate articolele lui Virgil Ierunca, comentator la

Radio Europa Liberă, le-a luat deschis apărarea, declarîndu-se de acord cu valorile literare pe care acestea le susțineau.

În 1958 fusese arestat poetul V. Voiculescu, împreună cu tot grupul „Rugul arzător“, de la mănăstirea Antim, un cenaclu de elevate discuții teologice. În ianuarie 1959 a fost arestat Dinu Noica.

Era la sfîrșitul lui februarie 1959. Într-o zi, la amiază, Dinu a venit să mă ia de la Bibliotecă, spre a merge împreună acasă. Avea pe chip un zîmbet nedumerit și-mi dădeam seama că i se întîmplase ceva neobișnuit. M-a invitat să lămu cău un patenuț la cofetăria Nestor, care ne era în drum. Ne-am așezat la o masă mai spre stînga, în cofetăria atât de frecventată de noi în vremea studenției. Dinu a început să-mi povestească, învăluind gravitatea fapelor cu gesturile lui fine, cum, întinindu-l pe profesor la institut, acesta a început să vocifereze, acuzându-l de reacționarism, de ostilitatea sa față de directivele culturale comuniste, de interesul său pentru Revoluția din Ungaria, că este aservit culturii europene și așteaptă venirea anglo-americanilor, acuzații pe care le vocifera în avalanșă. Tâceam, privindu-i obrazul luminat de o undă de rîs și teribilism și ochii lui care mă țintea curios. Am știut atunci că lui Dinu îi venise rîndul să fie arestat și de aceea G. Călinescu se lepădase de el.

În noaptea de 26 martie am fost brusc treziti de cinci securiști care au tăbărât după ce au forțat ușa marchizei. Surprinzător, cîinele nostru nu a lătrat pentru a le anunța sosirea. Au intrat cu precizie în odaia noastră, pe care au început să o scoatăcăsă. Îi priveam buimăciți cum scoateau cărțile din bibliotecă, răvășindu-le. Cînd au dat de volumul de versuri ale lui Ion Pillat, *Caetul verde*, au crezut că e vorba de o carte legionară și au înșfățat-o cu satisfacție. Unul din securiști, privind tabloul Luciei Demetriade-Bălăcescu – reprezentind două călugărițe pe cerdacul unei case din incinta minăstirii, stând la o masă și tăfăsiund tainic în fața chiselei cu dulceață –, ne-a întrebat cu severitate: „Cine săint? Le cunoașteți?!”.

Ofițerul înalt și spătos, cu o figură rotundă, lucea și ochii negri s-a repezit la birou. Dinu nu întăcea să scrie, fără speranța de a fi publicat. Astfel încit ofițerul a fost foarte mulțumit să confiște lucrările *Liniile de forță ale romanului românesc contemporan* și *Dela Alexandru Macedonski la Emil Botta. Despre poezia clasică*, luind și poeme dăruite de V. Voiculescu și Ion Caraion și, de asemenea, volumul *Schimbarea la față a României* de Emil Cioran.

Romanul lui Dinu în așteptarea ceasului de apoi nu a fost găsit atunci, căci un exemplar fusese ascuns de el în podul casei, iar un alt exemplar fusese încredințat unei colege care-i cîștigase încrederea.

În acest timp, Dinu se îmbrăcă linistit și destins căci se întâmplase faptul la care se aștepta.

În sentința de condamnare, Dinu Pillat este prezentat ca: „fiu de moșier și deputat”. Învîntările se datorează însă mai degrabă faptului că era fiul poeților Ion Pillat. Dinu moștenire de la tatăl său numai pasiunea pentru poezie, dar mai ales necesitatea vitală de a fi permanent în contact cu evoluția literaturii. El era un „fin epicureu” al culturii, ca și tatăl său, dar avea în plus dimensiunea metafizică.

1 Mai. 1944.
Lehrbuch VI^a

Este cau terav de năpte. Nu este pacio cît, fiindcă te-
tacul acasniculei a trecut de mult, și acela să spune
la întâmpinare.
Ușăca nu aude. „Simfonia noastră” și doar aderă plin-

de apără și săvădare nu se mai speră, să moară.
Sunt trei elemente:
1) în domeniul, am scris. Tot după măsură, deoarece te
punți la o rază de x, cu cîte o carte - recomandată
de tehnicienii - și încă semnificativă nu conține decât
marea greșeală paralelă cu acela a înțelegerii mele. Totuși
este vorba de "ce nu făstă pas" a lui Louis Aragon. Astăzi
une tentări de nevoie socială sunt rezultatul celor
din următoare. Răsturnă un aneliatul celibat, selecționează
cu dexteritate aneliatul opozitiv și încearcă totuși
ținându-l, să-l despartă de identitate, de legătură pe care
să sacrifică jumătatea sa.

Te sombráteas en dragul de
toldorudo.

În timpul bombardamentelor din 1944, Dinu Pillat se afla la Izvoareni, de unde i-a scris soției sale, Cornelia Pillat, nouă scrisori. Facsimilul reprezintă un fragment din scrisoarea a şasea.

Principalele capete de acuzare

Una din primele învinuiri aduse lui Dinu la proces a fost aceea de a fi publicat în 1940, la 19 ani, în revista *Perspective*, un eseu – „Singurătatea cea mare” – care este un geamăt chinuitor provocat de tragicul sentiment al singurătății. Dinu fusese invitat să scrie la această revistă, apărută doar în două numere, de către Goghi Florian, fost coleg la Liceul „Spiru Haret”, fondator al revistei împreună cu Sandu Lăzărescu. Deoarece amândoi erau simpatizanți ai mișcării legionare, Dinu a fost acuzat că a colaborat la acea revistă, neînțindu-se seama de faptul că în 1942 publicase *Jurnalul unui adolescent* în revista antifascistă *Albatros*.

I s-a reproșat prietenului cu Ion Caraion și Vladimir Streinu, cu care se întâlnea adesea, comentind *Antologia poeziei române în exil* întocmită de Vintilă Horia, poeziile scrise de Radu Gyr în închisoare, care circulau pe ascuns, *Ispita de a exista* de Emil Cioran, adusă de Alice Voinescu la unul din cenacurile tînute la Barbu Slătineanu, *La forêt interdite (Nopți de Sânziene)* de Mircea Eliade, transmisă lui Șerban Cioculescu prin compozitorul Ion Dumitrescu, care fusese în misiune oficială în Franță. De asemenea, a fost acuzat că a citit și comentat *Lettre à un ami lointain*, publicată de Emil Cioran în revista *Nouvelle Revue Française* (adresată, de fapt, lui Dinu Noica) și a cărei copie îi fusese adusă de Theodor Enescu și Alexandru Paleologu, ca și de faptul că a discutat fenomenul Revoluției din 1956 din Ungaria.

Pentru Dinu Pillat – străneputul Brătănilor, care avuaseră un singur crez și luptaseră dirz, realizând independență și întregirea țării în ansamblul european –, scrierile lui Emil Cioran aduceau neprevăzute și abisale puncte de vedere. Pe de altă parte, în vreme ce în țară poezia și proza pritoceau realismul socialist, poemele scrise în exil, cît și cele ale lui Radu Gyr aduceau prospețimi de sentiment, iar romanul lui Mircea Eliade trezea semnificațiile secrete ale întâmplărilor existenței.

Referitor la acuzația privind atitudinea sa față de evenimentele din Ungaria, fără să fi existat nici o tentativă de răsturnare a regimului comunist din România, Revoluția din Ungaria și tentativa de eliberare de sub influența sovietică erau comentate atunci, mai mult sau mai puțin pe față, de toată lumea.

Dinu a fost învinuit de a fi frecventat cenacurile literare tînute în casa tatălui său, la poetul V. Voiculescu și la Barbu Slătineanu.

Una din acțiunile vietii poetului Ion Pillat fusese aceea de a fi în contact permanent cu scriitorii contemporani lui și de a întreține relații de prietenie și chiar de colaborare cu cei mai însemnați scriitori europeni. După moartea lui Ion Pillat – în aprilie 1945 –, Maria Pillat a continuat să invite prietenii soțului său pentru a alcătui una din cele mai frumoase cărți despre acesta, *Ion Pillat – Mărturiile despre om și poet*, ed. Publicom 1946. La una din aceste reunii, în decembrie 1946, poetul V. Voiculescu a citit *Capul de zimbru*, care începea seria surprizătoarelor sale povestiri.

Din 1950, cînd a trebuit să părăsim casa părintilor lui Dinu și să ne adăpostim în casa părintilor mei, reuniiile literare au avut loc, cel mai adesea, la dr. V. Voiculescu, în odaia sa ca o vizuină, tapisată cu cărți, sau la Barbu Slătineanu, neam cu Constantin Brâncoveanu, la al cărui muzeu – azi spulberat – contribuise sătrei trei generații. Erau prieteni: V. Voiculescu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Alice Voinescu, Miza Creteanu, Miocra Minulescu, Dinu și cu mine, Sandu Lăzărescu și dr. N. Radian, prietenii lui Dinu. S-au citit, pe rînd, povestirile și *Ultimile sonete imaginare ale lui Shakespeare* de V. Voiculescu și povestirile avind drept cadru istoria medievală timpurie de Barbu Slătineanu. Stroe, fiul acestuia, ne recita din versurile sale și odată Dinu Pillat a citit un capitol din romanul său *Așteptând ceasul de apoi*. Întîlnirile noastre nu aveau nimic conspirativ, ci erau făcute la lumina zilei.

Dinu a mai fost acuzat de a fi cunoscut pe Ivor Porter și pe ziaristul englez Joseph Cholerton, inventindu-se că le-ar fi dat informații secrete. Dinu l-a cunoscut pe Ivor Porter prin tatăl său. În 1939, Porter, numit lector la Facultatea din București, a dorit să-l cunoască pe poetul Ion Pillat, tâlmăcitor pasionat al poeziei străine, și au vrut să traducă împreună din T.S. Eliot. Plecat din țară în 1941, Porter s-a reîntors în decembrie 1943, parăsăt, cu misiunea de a transmite informații care să grăbească trecerea României de partea Aliaților. Îl aprecia mult pe Mihai Fărcașanu, șeful timetului liberal, soțul Piei, sora lui Dinu. Porter continua să o viziteze pe Maria Pillat. Îi plăcea ambiantea casei. Vorbea puțin, avertizindu-ne că în regimul care va veni vom fi sacrificați, dar, la acea vreme, nu credeam ce

ne spunea el. Cînd, în 1948, a venit să-și ia rămas bun, mi-a cerut să-l duc la leagănul Monicăi – în vîrstă atunci de cîteva luni. Mi-a spus scurt că vremurile bune vor veni cînd Monica va fi adolescentă. Porter fusese optimist. În orice caz, Dinu a ieșit din închisoare cînd Monica era în vîrstă de 17 ani.

În 1990, imediat după Revoluție, Ivor Porter a venit în România în cadrul unei delegații engleze, fiind primiți de președintele Iliescu. Mi-a dăruit carteasă *Operațiunea „Autonomous”*, în care relatează activitatea sa în România. În original englez al cărții, el dă lista tuturor personajelor cu care a fost în contact politic în România. Dinu Pillat nu se află printre acestea.

Joseph Cholerton fusese prezentat lui Ion Pillat de fiica sa Pia, care, după 23 august, era translatoare pe lingă delegația engleză. Fusese trimis în URSS ca ziarist englez și assistase la procesele prin care Stalin își distrusese foștii tovarăși de luptă. Se căsătorise cu o rusoaică și avusea o fată, Catherine, reușind apoi să le trimită pe amindouă în Anglia. După cîțiva ani de la plecarea sa din România, Ivor Porter s-a căsătorit cu Catherine. În 1991, cu ocazia traducerii în română a cărții sale, Porter a fost invitat în România și a vrut să-i cunoască soția. Catherine mi-a povestit, și știam că o face pentru a mă consola pentru suferințele îndurate de Dinu pen-

regimul celui din urmă țar. În această carte se analizează, cu un senzațional dostoievskian, toată psihologia teroriștilor, obsedăt de atentate, de lupte pe baricade, de sacrificiul ființei lor, flagel care în fel și chip zguduiște și vremurile în care trăim. Dinu Pillat nu a ascuns romanul, care a fost citit de G. Călinescu, Tudor Vianu, Vladimir Streinu, V. Voiculescu, Barbu Slătineanu, Andrei Scrima, Theodor Enescu și prietenii săi. Abia după ce au fost arestați Dinu Noica și V. Voiculescu, el l-a ascuns.

Din punctul de vedere comunist, interogatoriile luate lui Dinu Pillat și răspunsurile date de el, chinușit și bătut, pot fi acuzatoare. Dar romanul, singura piesă care ar fi dovedit nevinovăția lui și atitudinea lui critică față de mișcarea legionară, lipsește din dosarul procesului.

A fost acuzat că ar fi înlesnit trimiterea în străinătate a unor materiale privind situația din închisorile românești. În 1954, la Dinu Pillat s-a prezentat un anume Ion Mitucă, care spunea că a ieșit dintr-o din închisorile din Maramureș și că a fost trimis de colegul și prietenul lui Dinu, Dan Cernovodeanu, atunci încă înțemnițat în minele de plumb de acolo. Mitucă dorea ca prin intermediul lui Dinu Pillat să trimită în străinătate un memoriu despre tratarea crudă a deținuților din închisorile comuniste. Memorii se află în dosarul procesului, vol. VIII, pp. 141–157, după cum a fost notat de avocatul apărării lui Dinu, deci nu a ajuns în străinătate, iar Ion Mitucă, citat și condamnat, nu a apărut la proces.

A mai fost învinuit că, împreună cu Dinu Noica, a vrut să refacă mișcarea legionară. Această acuzație le-a dat motivul celor care voiau să bage groaza în teatru să-i reunească într-un singur lot, numit „contrarevoluționar”, atât pe prietenii unuia, cât și pe ai celuilalt, dintre care unii nici nu se cunoșteau între ei. Dinu Pillat îl cunoștease pe filozoful Dinu Noica cu ocazia a doar două cenacuri literare, la care fusese invitat de Theodor Enescu și la care singură politică discutată a fost cea culturală.

Singurul lucru pe care mi-l-a mărturisit mai tîrziu Dinu despre alcătuirea procesului a fost faptul că telefonul nostru fusese supravegheat timp de patru ani, pînă în ziua procesului. Or, Dinu era un expansiv, care comunica liber și frecvent, fără să aibă nimic de ascuns, cu prietenii săi Alexandru Paleologu, Vladimir Streinu, Sandu Lăzărescu, Remus Niculescu, Theodor Enescu, Ion Caraion, dr. Nicolae Radian, dr. Aurel Vlad, Dinu Ranetti, Emanuel Vidrașcu, astfel încât persoanele urmărite și arestate în jurul său au fost divulgăte de înregistările telefonului.

În baza acuzațiilor de mai sus, prin sentința nr. 24 din 1 martie 1960, Dinu Pillat a fost condamnat „la 25 (douăzeci și cinci) ani muncă silnică, 10 (zece) ani degradare civică și confiscarea averii personale, pentru crima de nelinire contra ordinei sociale”, precum și „la 15 (cincisprezece) ani temniță grea, pentru crima de trădare de patrie”.

Izbăvirea

Gratierea venită la 28 iulie 1964 a fost pentru Dinu Pillat un adevarat miracol. În închisoare suferise atât moral, cât și fizic. Ceea ce l-a susținut a fost credința în Dumnezeu. La ieșirea din închisoare nu a iscălit nici un act de colaborare cu regimul.

La cîteva zile, Dinu a trebuit să se ducă la militie pentru a-și scoate buletinul de identitate. La întoarcere mi-a povestit că pe drum s-a întîlnit cu anchetatorul său. Dinu i-a întins mâna și i-a spus că l-a iertat.

Reprimit în Institutul de istorie literară și folclor – cum, de altfel, au fost reprimîti în instituțile respective toți cercetatorii prieteni eliberați –, Dinu și-a reluat activitatea cu elan și încredere nespusă. Redescoperea cu bucurie viață de familie, cărțile, interiorul iubit de acasă, prietenii și natura. Comportamentul său în institut sau la Uniunea Scriitorilor rămăsese același, susținînd fății valorile permanente în defavoarea celor promovate pe criterii politice, apărînd condiția scriitorilor după revoluția culturală a lui Ceaușescu și vorbind despre credință în Dumnezeu la sedințele de ateism și învățămînt politic. După moartea lui G. Călinescu, a lui Vladimir Streinu și concedierea din postul de director a lui Alexandru Dima, activitatea institutului își pierduse dinamismul. Pentru noua conducere, reprezentată de atunci de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Dinu Pillat devine incomod și trebuie izolat. De aceea, în vara anului 1975 a fost transferat la Biblioteca Centrală de Stat ca simplu documentarist.

După eliberarea sa din închisoare, Dinu Pillat crezuse că adevarat intr-o liberalizare și transparență în cultură. A fost extrem de derutat, dinuș și seama că se înșelase. A murit la 5 decembrie 1975.

Dinu Pillat în 1967

tru că i-a cunoscut tatăl, că, deoarece mama ei se căsătorise cu un englez, sora acesteia a fost surghiunită în Siberia, unde a murit.

Nu stiu ce dovezi au existat că Joseph Cholerton ar fi fost spion. Dar mă întreb ce informații secrete puteau să îi transmită un cercetător în istoria literaturii?

Cea mai gravă acuzație adusă lui Dinu Pillat a fost aceea de a fi scris romanul *Așteptând ceasul de apoi*, inspirat de mișcarea legionară, roman care continua într-un fel *Tinerete căzuță*. El începe să-l schiteze încă din 1944, terminîndu-l în 1948, cînd îi scrie lui G. Călinescu o scrisoare emoționată, anunțîndu-i sfîrșitul românului.

Dinu a fost interesat de puternice conflicte ale societății anilor 1930–1940, care au zhucumat tîmetul unei societăți bolnave și au prilejuit nașterea mișcării legionare. Pentru el, amestecul dintre entuziasmul juvenil crezînd într-o reinnoire a societății, invocarea lui Dumnezeu și ura dusă pînă la crîmă față de adversari erau spectacolul dureros, apocalitic al timpului său. El arăta „rinoberizarea” unui tineret de către elementele teroriste ale mișcării și prăbușirea lui în închisoare și moarte. Izbăvirea, conținută în însuși titlul cărții, era în Dumnezeul atotputernic la Judecata de Apoi. Dinu Pillat nu fusese niciodată legionar și, dacă excludem curiozitatea sa față de fenomenul în sine, totul în această mișcare era departe de firea lui echilibrată și de optica obiectivă cu care privea orice caz, oricără ar fi fost el de senzational. S-a documentat căriile anilor respectivi la Biblioteca Academiei, a citit cărți legionare. Dar ce l-a impresionat îndeosebi a fost cărțea lui Boris Savinkov *Ce qui ne fut pas*, în care se relatează tentativa unei revoluții sociale sub

Rostul și posibilitatea

DOINA URICARIU
Eseul despre G. Călinescu
este de referință în
bibliografia călinesciană

Fals tratat despre psihologia succesului este o carte ale cărei texte au apărut în 1972 și au fost revizuite după 1990. Eseul despre G. Călinescu este de referință în bibliografia călinesciană. Revizuirea este un act obligatoriu al unei conștiințe care se respectă și care nu consideră că din pricina încărcării unei interdicții, precum în basme, trebuie să împietrească pentru o sută de ani.

S. DAMIAN
Ceea ce am făcut în perioada debutului s-a aflat sub zodia unei erori

Am trăit în ultimii ani în afara Bucureștiului și în afara României și n-aș vrea ca ceea ce spun să dea impresia unei predici venite de la cineva care se erjează într-un fel de arbitru. Pe de altă parte, sunt implicat în fenomenul pe care-l discutăm, în sensul

S. Damian

că, înainte de a rezviu o serie de cărți scrise cu ani în urmă, am parcurs o întreagă evoluție. Într-o din cărțile apărute acum, am încercat să arăt că ceea ce am făcut atunci, în perioada debutului, a fost în mare parte sub zodia unei erori din punct de vedere al adevărului. M-am desprins de mult de aceste idei, poate nu explicit și agresiv, dar încă înainte de 1965 am considerat prăbusită ideea comunismului și a doctrinei sale, din cauza imposibilității de a fi realizate practic. Această doctrină a gresit fundamental, nu numai prin ororile pe care le-a produs, ci și prin faptul că nu are o soluție economică, nu poate rezista în fața alternativei capitaliste.

Fals tratat despre psihologia succesului se voia a fi un fel de tablou al infernului presei literare, numai că el nu zugrăvea toată năvala de vanități, de patimi și toată această hipertrofie a eului.

La data de 30 noiembrie 1995 a avut loc la GDS lansarea cărților lui S. Damian *Fals tratat despre psihologia succesului și La ora 12 ziua*. Lansarea a fost deopotrivă prilejul și pretextul unei dezbateri pe tema pactizării intelectualilor cu regimul și ideologiile comuniste. Iar din perspectiva prezentului, despre posibilitatea și rostul revizuirilor în spațiul cultural. Au participat membri ai GDS (Mihai Șora, Ana Șincai și alții), Gabriel Dimișanu, George Pruteanu, Octavian Paler, Cristian Tudor Popescu și Doina Uricaru (editorul acestor cărți). Redăm o parte din opinile exprimate.

Sunt oameni care au făcut concesii grave, dar au rămas mari scriitori

Pornind de la admirarea pe care o am pentru o personalitate impresionantă a culturii române ca G. Călinescu, care a influențat imens nu numai critica și istoria literară, dar și peisajul intelectual al culturii române, încă de atunci formulam obiectii care se referă la natura talentului, la neputința lui de a sesiza tragicul, la formele farsei decorative în care înfățișa realitatea prezentă, la anumite concesii pe care le-a făcut. Abia în această ediție am putut să vorbesc mai lăptăușit de spre ce a însemnat întîlnirea unei personalități covârșitoare cu un marxism vulgarizator, cu argumente destul de slabă, dar care avea puterea unui regim bestial. Însuși Călinescu a fost interzis, *Istoria literaturii...* nu a mai apărut decenii de rândul, Călinescu nu a putut să-și păstreze catedra. În ultimul an cind a predat, ținea cursurile nu de la catedră, ci de pe un scaun așezat între catedră și studenți, neavând permisiunea să vorbească decât despre date de arhivă, interzicindu-i-se să pătrundă în intimitatea operelor sau a evoluției unui scriitor anume. Era un fel de prizonier de lux, într-o lume care nu ținea cont de opreliști. I se dădeau în schimb roluri decorative – ținea rapoarte festive la Academie, era trimis peste hotare. Cu acest personaj, ca și cu alții (Sadoveanu, Argești), s-au petrecut fenomene tulburătoare. Acești oameni au ratat multe din scrierile lor de după război, au făcut concesii peste marginea suportabilului. Care ar fi atitudinea pe care am putea-o adopta astăzi față de ei, în momentul în care se pune problema revizuirii? Ceea ce s-a petrecut este atât de intunecat și a pătruns pînă în fibrele creației, încît pentru restabilirea adevărului și imposibil să nu elimini ceva. Asta impune chiar contractual cu acești oameni. Există și o altă atitudine, tentantă astăzi, care afirmă că totul trebuie eliminat. Secolul al XX-lea este unul foarte întortocheat, în care mari oameni de cultură au fost mistificați datorită legăturii pe care au avut-o cu ideologii negativi. Ce să facem cu Ezra Pound, care a schimbat fața poeziei moderne? Sau cu Céline, fără de care nu se mai poate concepe limba franceză contemporană? Îi aruncăm, îi considerăm total descalificati? Nu pledez pentru ascunderea adevărului. Sustin că adevărul trebuie spus pînă la capăt. Dar pe versantul celălalt, unii din marii intelectuali ai secolului au trecut prin baia comunismului: Malraux, care în mod ciudat îl admira pe Stalin, Aragon, care a rămas pînă la sfîrșitul zilelor

în Partidul Comunist. Ei au făcut afirmații oribile, dar au rămas totuși, pînă la sfîrșitul vieții, mari scriitori. Nu am întîlnit în critica franceză pe cineva care să susțină că Aragon ar fi degenerat din punct de vedere literar. Tot secolul este plin de astfel de cazuri cazuiri.

A revizui nu înseamnă a înlătura tot ce a fost

Pentru România, lucrurile se prezintă într-o formă și mai acută. Acești oameni au suferit presiunea comunismului, dar această presiune le-a fost exterioară. Dacă la intelectualii francezi se poate vorbi de o acceptare voluntară – dintr-o necesitate antifascistă, din nevoie de a se delimita de o altă barbarie –, în România o mare parte din aceste idei au venit din afară și s-au impus ca o constrângere în afară voinței acestor scriitori. Nu se poate să nu ținem seama de acest element.

Nu este o scuză, desigur, dar în foarte multe cazuri nu știm sub ce presiuni a scris Călinescu ce a scris. Nu este vorba nici de o două situație, care spune: mai bine pentru cultura română că acești oameni s-au ploconit, și ploconindu-se s-au salvat pe ei însiși și opera lor, decât să stea în temniță și să fie torturați. Nu cred că alternativa a fost tot timpul aceasta. Existau și alte moduri, iar unii chiar le-au folosit. Nu aprobat în principiu atitudinea lor, care a dat și un exemplu generaților viitoare (exemplu prodigios de cum poți greși din punct de vedere moral). Nu se poate totuși să nu discuți epoca în toată complexitatea ei. În cazul lui Călinescu, el a început probabil prin a fi convins de necesitatea unei schimbări a societății. Era antifascist, avea idei democratice. Probabil că, treptat, a fost socat de cursa în care a intrat și din care nu a mai putut ieși. Apoi a fost atras de anumite privilegii – era un om orgolios – și a acceptat o situație numai pentru a-și juca rolul pe scenă. În „Cronica optimistului“, el publică texte de o umilință strigătoare la cer. A lăudat oameni care erau versificate mediori – sau nici măcar atât. Numai că, față de ce era în jur, această rubrică era scrisă cu vervă, cu o erudiție care contrazicea total indicațiile limbii de lemn. Am arătat în textul meu o stratagemă (poate nu conștientă) pe care a folosit-o Călinescu, încercând să arate că ideile noile pe care le formula, părind că este convins, provin de fapt din opera lui și că el continuă idei care preexistau. El a mers mai departe decât criticii marxiști. Cind Călinescu l-a analizat pe Tolstoi, într-o conferință celebră, a

formulat ideea absolut bizară că de fapt Anna Karenina nu reprezintă deosebită dezmatere a simțurilor caracteristică pentru o aristocrată care nu și găsește adevaratele sentimente. Iar Levin un impostor care se amestecă printre oamenii simpli, neputind totuși părașii niciodată tinuta de aristocrat. Călinescu era un om lipsit de vocația tragicului. Avea, în schimb, geniul farsei. În literatura română, el a adus farsa (după Caragiale) la o treaptă intelectuală.

A revizui nu înseamnă a înlătura tot ce a fost, dar nici a spune că nu a fost chiar atât de rău, că s-a făcut foarte mult și foarte bine. Din păcate, rămâne foarte puține lucruri. Rămâne rezistența culturii, care însă nu a putut să apere în întregime nici esteticul, nici demnitatea artei.

Mihai Șora

MIHAI ȘORA
Există totuși și
pseudoangajament, cînd
scriitorul își trădează
propriul destin pentru un
interes personal

Problema revizuirii este una arzătoare și nu știu dacă avem singurele reze pentru a o lămurii cu adevarat. Există un tip de scriitor imun la tipurile de greseli făcute de alții. Mă voi referi la Eugen Ionescu, pentru care valoarea supremă a fost demnitatea persoanei libere. El nu s-a lăsat anotrenat de lucruri care au indus în eroare pe foarte mulți scriitori, poate cu tot atâta capacitate de generozitate ca și el. S-a vorbit aici de Céline și de Pound, care au Mizat pe o asemenea supraentitate. Pe de altă parte, la extremitate, se poate vorbi de Bernard-Henri Lévy sau André Gide. Distincția trebuie făcută chiar și aici, dacă ne propunem să vorbim despre revizuirile morale. Să nu uităm că Lévy și Gide și-au făcut la vremea lor *mea culpa* în momentul în care s-au trezit. Angajarea lor a fost de bună-credință. El nu au ieșit din zona bunei-credințe nici cind s-au angajat, nici cind s-au dezangajat. Există totuși și pseudoangajament – scriitorul care își trădează propriul destin cu bună stință pentru un interes personal. Este un caz care nu trebuie judecat cu aceeași măsură ca în cazul celui angajat cu bună-cre-

revizuirii în spațiul cultural

dință – în cazul în care revizuirile au un aspect moral. În ce privește valoarea propriu-zisă, noi suntem într-un continuu curent de revizuire. Un scriitor este valabil doar atât timp cât vorbește celui care îl citește. În momentul în care, pentru masa de cititori sau pentru o epocă culturală, un scriitor nu mai are nimic de spus, înseamnă că el a fost revizuit. Un scriitor ca Eminescu nu spune mai puțin la o sută de ani după, ci spune chiar mai mult decât spunea atunci. Astfel privesc eu problema revizuirii.

OCTAVIAN PALER

Important mi se pare nu a condamna, ci a înțelege

Această problemă nu este numai a noastră și nu este numai de azi. Ea evoluează și în funcție de distanță față de ceea ce discuți. Nu suntem convins, de pildă, că astăzi America ar mai experimenta rușinea de a-l judeca pe Ezra Pound, plimbându-l într-o colivie, ca fiind un trădător. Astăzi se întâmplă după război, iar noi suntem astăzi ca după un fel de război. Punem încă patimă – și în justificări, și în scuze, și în incriminări. Important mi se pare nu a condamna, ci a înțelege. Iar pentru a înțelege, nu trebuie să umblăm cu terțipuri de felul „Călinescu a vrut să-și bată joc, prin histrionismul lui, de niște lucruri pe care le-judeca de fapt”. Nu-l obligă nimeni să-și bată joc de Ionescu sau de Brăncuși. Să dacă nu se pricepea la politică, oricum la artă se pricepea. Iar faptul că și-a băut joc de mari valori artistice în care nu era un diletant este o dovadă de rea-credință. Nu trebuie să ne speriem de vorbe. Ar fi un dezastru dacă am pune în paralel o istorie a artei cu una a caracterelor. Nu numai la noi a existat lipsă de caractere. Dacă ar fi să facem comparație între Călinescu și Sartre, mult mai condamnat este cel de-al doilea. Să nu numai pentru faptul că G. Călinescu a trăit aici sub o anumită fatalitate, în timp ce Sartre nu era constrins de nimeni; și nu l-a constrins nimeni să ascundă fotografiele Gulagului. Cu alte cuvinte, este vorba de lipsă de caracter. Totuși, astăzi nu înseamnă că nu a fost un geniu.

În ceea ce privește cultura noastră, ea este puțin diferită de istoria noastră. Istoria noastră postbelică seamănă cu un palimpsest, în care mistificările s-au suprapus unele peste altele, iar acum nu mai știm care este originalul. În cultură, lucrurile au fost puțin diferite, în sensul că, de bine de rău, a existat un anume spirit critic serios, iar acesta a fost lucrul cel mai bun în cultura noastră. Astfel, nu cred că în istoria culturii postbelice există confuzii și mistificări foarte grave. Numai că inaceptabilă mi se pare istoria frivolă de a scuza, de a justifica. Orice. Prin operă, de pildă. A fost un mare scriitor; și dacă a fost? Astăzi nu-i permitea să fie un ticălos. Faptul că Sadoveanu a scris *Frații Ieri* nu-i permitea să fie surd la rugămintele de a interveni pentru Păstorul Teodoreanu. Nu cred că i se poate

scuza acest lucru. Opera este una – nu poate fi negată, denaturată, bănuita din pricina ticăloșiei, lichelisimelor biografice, după cum nici viața nu poate fi iertată, ticăloșia nu poate fi scuzată prin operă. Problema este de a nu pune patimă în acest lucru – nici într-un fel, nici în altul. Altfel spus, de a nu fi nici procurorii din ofi-

sint fundamental greșite – nu în plan cultural, ci în cel fundamental uman. Este imposibil ca eu, un mare scriitor, să stau în boxă alături de un necunoscut și să-l trimitem pe acel individ la moarte pentru că eu sunt Călinescu și eu trebuie să trăiesc pentru că am talent, am ceva de oferit în plan cultural, iar el nu. O altă sintagmă cu care nu suntem de acord este cea de „utilitate“. Pentru că dacă vorbim de utilitate, la începutul deceniuului cincic, între S. Damian și Călinescu există o deosebire fundamentală. S. Damian avea 20 de ani și suntem gata să accept că la această vîrstă poti avea simpatii de stînga, dar Călinescu avea 50 de ani și la 50 de ani și-a foarte exact cum stau lucrurile și care este prețul pe care trebuie să-l plătești. Nu mai încap elanuri juvenile. Aici problema este cea a reliei și a bunei-credințe. Vorbim de utilitate. Dar utilitate pentru ce? Pentru cine? De ce avea nevoie poporul ăsta mai mult: de încă niște cărți bune, sau de modele în plan etic? și apoi ne întrebăm, precum domnul Paler: „De ce ne ratăm cu atită grătie libertatea?“ Ne-o ratăm pentru că Sadoveanu, Argehi, Călinescu au considerat că nu este cazul să-si transforme ultimii ani ai vieții, să-si prefacă în modele pentru acest popor. Au mai dat niște opere. Foarte bine. Dar căci au citit aceste opere? Destui, să spunem, dar nu foarte mulți. Nu suntem un adept al ideei „ars în piață publică“, ba mai mult, pentru ei nici nu era cazul. Puteau cărău să aleagă tăcerea și tot era ceva. Poate că acum nu ne-am fi simțit fără o bază, suspendați în acest vid moral în care trăim.

În ce privește revizuirea, cred că termenul nu este adecvat. Din punct de vedere estetic, nu are nici un rost să eliminăm o poezie sau o proză pentru conținutul ideologic. Dacă pe această temă s-au putut scrie lucruri deosebite, ce să revizuiuști? Cît despre revizuirea morală – a te întreba cît menții de la Călinescu și cît arunci –, cred că nu trebuie să menținem și să aruncăm nimic. Totul trebuie lăsat așa: a fost o viață. S-a trăit. Iar ei au fost așa cum au fost. Dacă acești oameni au fost virfurile literaturii noastre în materie de proză, de critică, de poezie, înseamnă că suntem reprezentativi pentru poporul român. Putem să revizuim poporul român?

GABRIEL DIMISIANU

Din tot ce a apărut cu prețul compromisului, în acea epocă, nu s-a păstrat aproape nimic

Nu putem să privim în urma noastră decât în spiritul adevărului. Fără patimă și fără părtinire. Sunt necesare aceste priviri critice asupra trecutului, dar ele nu trebuie făcute în bloc. Au fost mai multe momente: perioada imediat postbelică, pînă în '48, perioada de dogmatism compact, din

Octavian Paler

cui, dar nici avocați din oficiu. Vital ar fi astăzi să avem forță sincerității interioare de a înțelege ce s-a petrecut cu noi. Nu suntem încă în stare de așa ceva, pentru că nu avem calmul interior necesar și niște distanță necesară. În ce privește înțelegerea valorilor culturale din această perioadă, avem nevoie, fără îndoială, de o revizuire, dar de o revizuire făcută fără frivolitate. și astăzi pentru a înlătura toate inhibițiile pe care ni le impunea autocenzura, pentru a restaura toate adevărurile pe care nu le puteam spune din cauza cenzurii și pentru a înlătura toate ticăloșile pe care le-am făcut într-o măsură mai mare sau mai mică. O anumită igienă culturală morală este obligatorie și ea nu trebuie privită ca un act de robespierreanism. Nu trebuie să-l bagă pe Pound într-o cușcă pentru a-l judeca, cum în mod rușinos au făcut americanii, dar trebuie spus că este halucinant să-l vezi vorbind de la microfonul lui Mussolini și îndemnind America să se revolte împotriva celor care au tras-o în războiul cu Aliații. Fără îndoială, Céline, unul dintre cei mai importanți scriitori din seria de după Dostoievski, a fost în viață de toate zilele un ticălos, după cum Drieu de La Rochelle a fost un cincic; dar faptul că francezii îl cîtesc astăzi pe amîndoi mi se pare o atitudine cît se poate de culturală. Noi avem întotdeauna tendința să scuzăm păcatele vieții prin meritile operei, ceea ce este o eroare.

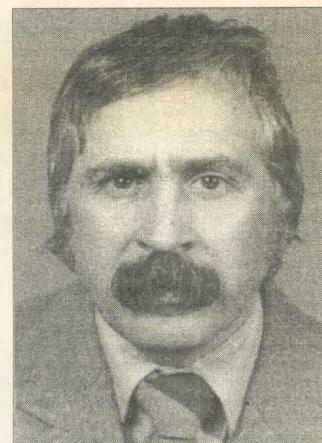
CRISTIAN TUDOR POPESCU

Utilitate în plan cultural sau model în plan etic?

Am auzit opinii potrivit cărora G. Călinescu nu ar fi trebuit să moară, pentru a nu înmulți cu unul numărul scheletelor de la Canal. Mărturisesc că nu pot să explic de ce aceste opinii

'48 pînă în '60; o perioadă de relaxare în '64 etc. Totul trebuie privit contextual, pentru a nu greși în aprecierile asupra activității unor oameni care, cu toții suntem de acord, nu au de ce să fie scosi din cultura română și din literatură. Chiar și oamenii care au fost amintiți aici trebuie judecați diferit. Eu nu l-ăs pune pe Vianu pe aceeași poziție cu Călinescu. Vianu a avut un rol esențial – ar fi fost jale dacă el nu ar fi fost la Facultatea de Filologie. Articolele lui nu au avut nici pe de parte un caracter compromițător, nu au atacat în mod demagogic vecheia societate, așa cum a făcut Călinescu, cu atacurile la adresa lui Maniu, și astă intr-o perioadă cumplită, cînd se juca soarta acestui om și a democrației în România. Astfel de oameni trebuie judecați diferit.

În legătură cu despărțirea operei de biografie: stim de la Maiorescu că opera este autonomă. Dar în cazurile amintite aici (Călinescu, Argehi, Sadoveanu), biografia s-a răsfînt asupra operei. și s-a răsfînt negativ. Toți acești oameni, mari scriitori, sunt într-un declin care nu este cel biologic. Toată opera lor din această perioadă s-a aflat într-o pantă coborîtoare. Iată de

Gabriel Dimisianu

ce Blaga cîștigă acum. Tot ce a scris el interesează. Dar din tot ce a apărut cu prețul compromisului, în acea epocă, la scriitorii amintiți, nu s-a păstrat aproape nimic.

Există și scriitori (nu mulți) care și-au făcut procese de conștiință și care, ei însîși, și-au revizuit trecutul comunist. Este o revizuire în alt sens și nu poate fi pusă pe același plan cu cea de care vorbeam aici.

OCTAVIAN PALER

Aven cu toții dreptul de a regreta

La nivel istoric, s-ar putea să fim destinați să nu învățăm nimic din istorie. Iar la nivel individual, să nu învățăm nimic din experiența noastră. Dar dreptul de a regreta cred că îl avem cu toții.

Sîngeroasa contesă

Aproape unanim, cel mai vestit vampir al Europei este considerat a fi Vlad Tepeș, care a inspirat numele de Dracula.

În romanul său *Sîngeroasa contesă*, Andrei Codrescu oferă o alternativă la fel de neatrăgătoare:

Elizabeth Báthory, o femeie-tiran din Ungaria secolului 16, ar fi ucis nu mai puțin de 650 de fete – încredințată că făcind baie în singele lor își puteau păstra tinerețea și frumusețea. Deși nu a fost niciodată judecată pentru crime în masă, se spune că Báthory a fost închisă într-o cameră din castelul ei, unde și murit – după 5 ani, în 1613 – la vîrstă de 47 de ani.

Cum se face că un personaj atât de abominabil nu e mai bine cunoscut? Codrescu susține ca cei care s-au succedat la conducerea Ungariei timp de mai bine de trei secole au distrus anume mărturiile, pentru a proteja reputația națională: era de-a juns un singur Dracula. Dar e posibil ca Andrei Codrescu, născut în Transilvania, să arunce cu paprika în ochii istoriei. Profesor la Louisiana State University, poet și comentator la postul național de radio al Statelor Unite, el se ocupă totodată cu editarea magazinului literar *Exquisite Corps* (Adorabilul casavdru). Numele este cules dintr-un vechi joc suprarealist de salon, în care versurile și desenele se realizau prin colajul contrabuiilor jucătorilor.

În *The Blood Countess* se simt influențe ale unui astfel de joc. Codrescu amestecă pasajele nebuloase despre Arhiva de Stat a Ungariei cu speculații în

jurul Elizabethei Báthory, pentru ca apoi să împletească legenda și eruditia prin intermediul personajului Drake Báthory-Kereshtur, un descendant al contesei, care trăiește în Statele Unite și înțește să fie pedepsit pentru o crimă săvârșită în Ungaria.

În scene burlesc-kafkiene, Drake se autoacuză în fața unui judecător din New York. Dar lăsând la o parte obiectivele asupra jurisdicției, *The Blood Countess* oferă sofisticate delicii încă din pagina 1, unde „descurjată de surgea irreversibilă a timpului, miniată de propria-i decădere trupească”. Báthory distrugă toate oglinzelile din castelul ei. Ca o continuare a spectacolului, ea zidește o tînră fată în gheătă. Următoarele victime sunt arse, străpunse, desfăcute în bucăți sau bătute cu sălbăticie de către un pitic.

Codrescu caută să impăneze povestirea cu teme serioase. Suprapunind secolele 16 și 20, el este într-o urmărire atentă a modelelor recurente ale răului și ale autorității sale absolute. Întruchiparea extremă a răului este contesa. Reprezentarea trecutului recent al Europei Centrale reprezintă o caricaturizare a comunismului. Codrescu vede spiritul diabolic al contesei întruchipat în neonationalism și neofascism. Ambelor mișcări sunt zugrăvite ca un metaficătiv vampirism.

Pentru a ilustra: cînd Drake își revizează pămîntul natal, el dă peste skinheads și vechi aristocrați miroșind a naftalină și sauercraut, dormici să înf-

Andrei Codrescu, care s-a născut în Sibiu la 20 decembrie 1946, a emigrat în Statele Unite în 1966. A scris poezii, memorii și eseuri și a tradus în engleză poezi români și francezi. Este comentator la National Public Radio, profesor de engleză la Luisiana State University și editor al revistei Exquisite Corps.

Premiile ARHITEXT DESIGN 1995

Martj 23 ianuarie 1996 au fost decernate premiile revistei ARHITEXT DESIGN, ediția a doua. În cadrul public al vernisajului expoziției cu toate lucrările participante la concurs, au fost desfăcute plicurile care cuprindea opțiunile individuale ale membrilor celor două juri (unul pentru secțiunea de Arhitectură, celălalt pentru secțiunea Design interior). Președintele ambelor juri a fost conf. dr. arh. Vasile Mitrea, de la Facultatea de Arhitectură din Cluj.

Ciștigătorii au fost:

- arhitectii Radu Teacă și Remus Hărșan, pentru imobilul de locuințe de pe str. Matei Voievod, București – la secțiunea Arhitectură;
- arhitectul Șerban Sturdza și designerul Gheorghe Ivănescu Cotuna (plus colaborator), pentru amenajarea magazinului „Marcelini” din Timișoara – la secțiunea Design interior.

Premiul special acordat de redacția revistei ARHITEXT DESIGN a revenit arhitecților Ioan Andreescu și Adrian Ionașiu, pentru amenajarea Centrului de documentare de la Camera de Comerț Timișoara.

Firma „Nemetschek” a acordat, în calitate de sponsor, un premiu suplimentar, Premiul „Nemetschek”, colectivului condus de prof. dr. arh. Barbu Emil Popescu, realizatorul Vilei G. Copos din București, str. Aviator Darian.

coroneze ca rege al Ungariei. Din fericire, această posibilitate este mai mult comică decît îngrijorătoare. Lui Drake, gîndul de o onorată astfel „blestemul identității sale” îi face silă. Așa se întimplă și cu Ungaria, care – în ciuda popularității unor figuri reactionare și în ciuda eforturilor imaginatice ale lui Codrescu – se află la începutul unui drum ferm către o democrație prosperă. Temerile autorului ar putea fi reluate într-o posibilă *Blood Countess II*, în care o descendenta a Elizabethei Báthory construiesc un imperiu internațional de cosmetice, cu produse de frumusețe bazate pe o veche rețetă de familie.

Adaptare de Vlad Vîeru după cronică lui R.Z. SHEPPARD din TIME

Adaptare de Vlad Vîeru după cronică lui R.Z. SHEPPARD din TIME

tremurătoarea parabolă de limpezimea cristalului. Publicul este adus în situația de a intui semnificația tuturor simbolurilor și ritualurilor scenice, întîlnind în plan imaginativ încarcătura morală a fiecărui misiuni, a fiecărui sunet, reliefat printre ecleraj săvant. Astfel incit se lasă impresia că în fața ochilor mintii și inimii se derulează o suitură de ideograme subtili animate. Într-un cadru istoric rarefiat, ceremonialul dezvăluirii tarelor eterne ale caracterului uman. Într-o înlanțuire cauzală perpetuă.

Și-au meritat ovațiile sălii: Liviu Timuș, Tudor Tăbăcaru, Corneliu Dan Borcea, Radu Băițan, Daniel Beșleagă, Mihai Danu, Loredana Botezatu, Traian Grigoriu, Oana Albu, Lucian Pavel, Ionuț Cucoră, Ion Murariu, Mihaela Ciolan și corul Afrodita Androne, Lelia Ciobotariu, Gina Gulai, Gheorghita Iftimi, Lucreția Mandric, Carmen Moruz, Cătălina Rusu, Doru Aftanasiu, Paul Chirilă, Iurie Luncașu, Florin Mircea jr., Pompiliu Ștefan, Dan Covrig. Un ansamblu evoluind cu o precizie formidabilă, într-un hieratism de marionete insuflețite, cu gesturi frînte, sacadate, ireale. Paradoxal, ceata onirică ce învăluie reprezentarea facind și mai pregnantă ideea sacrificiului, a jertfei purității și inocenței, a renunțării la speranță.

IRINA COROIU

mașina de fabricat fantasme
ANDREI CORNEA

CĂRTI DE VÎNZARE LA SEDIUL „22”

ANDREI CORNEA
„Mașina de fabricat fantasme“

Editura Clavis,
București, 1995, 4.400 lei

Se poate cumpăra prin comandă, trimînd contravaloarea în contul Editurii Two and two, nr. 402302096427 Bankcoop, Filiala Piața Română, plus taxele de expediere contra ramburs. O dată cu trimiterea banilor în cont, doritorii sănătății să expedieze la redacția revistei „22”, pe numele Ana Istrate, o copie de pe chitanță conform căreia banii au fost vărsăți în cont, numele și adresa unde să li se expedieze cartea. De asemenea, se poate cumpăra și de la sediul redacției.

EDITURA CLAVIS

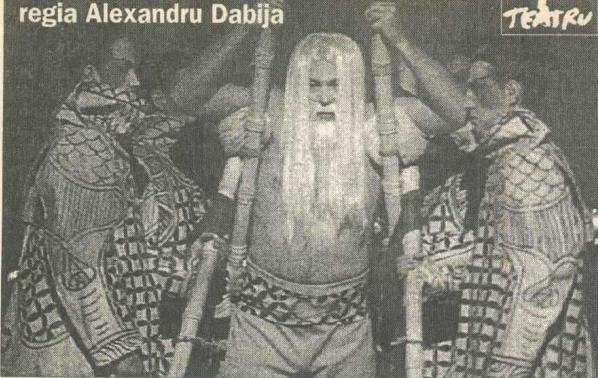
1996

31 ianuarie–6 februarie

TEATRUL TINERETULUI – PIATRA NEAMT

Orfanul Zhao

de Ji Junxiang
regia Alexandru Dabija

Vîînd parță să demonstreze inepuizabilele resurse ale artei românești, la finalul Festivalului Uniunii Teatrelor din Europa, ajunge în turneu la București spectacolul reputatului regizor Alexandru Dabija, „mazilit” de la conducerea „Odeonului”, dar lansat în conducerea unui Institut de cercetări teatrale la Iași. Pentru el, opțiunea nu este cu totul insolită, fiindcă în decembrie 1988 a adus la rampa Teatrului „Nottara” *Taijunul* de Cao Yu, o primă tentativă de sondare a dramaturgiei chineze. S-a vorbit atunci despre „construcția unui stil” aparte ce individualizează montarea, a cărei acțiune se petrece în prima jumătate a secolului XX și descrie, prin prismă a două familii, acumulări de tensiuni socio-politice revoluționare.

Demersul actual este și mai spectaculos, avînd în vedere că de astă dată se săvîrșește o regresie temporală înaintea erei noastre, acțiunea derulindu-se într-un loc geometric pe harta timpului, cînd istoria devine legendă, iar poveștile naționale configurează mitologia universală. Laitmotiv obsesiv din perioada biblică pînă în prezent, uciderea pruncilor constituie sămburele conflictual și în această tragedie, evocînd rivalitatea politică, cîndva, în perioada dinastiei Zhou de est (sec. VIII–III î.Ch.). Un general hain, care omos-

rise deja 300 de suflete din familia Zhao, a ordonat și sacrificarea tuturor copiilor pînă într-un an, din dorința de a-si stîrpi definitiv rivalii. Gestul omens de unui vraci curajoș face posibilă salvarea micului print moștenitor, care, printre un joc al sortii, ajunge să fie înfiat chiar de către despotul uzurpator, astfel abîna la maturitate adevarul și hotărînd să se răzbune pe măsură. Titlul original al piesei: *Cumplita răzbunare a orfanului Zhao*.

Canavaua dramatică, realizată de Ji Junxiang (cca 1234–1279) prin repetarea faptelor din perspectiva conveniților scene ale teatrului nordic, care impune o structură fixă, cu prolog, patru acte și epilog, avea să și ciștige renumele de capodoperă în tradiția reprezentărilor de acest gen, interesind foarte mult Europa iluministă. Lucrul acesta l-a fascinat și pe regizorul român, preocupat deopotrivă de libertatea improvizării și de relevarea elementarității faptului teatral. Într-adevăr, remarcabil în teatrul chinez este inseparabilul aspect etico-esthetic al montării. Mai puțin important, textul este dublat de un sistem codificat de semne, un limbaj imagistic special – vizual și auditiv –, prin care se transmit atât ideile, cît și stările emoționale. Clasificarea tipologiei personajelor se face după criterii morale, evidențiate prin costum (care indică apartenența la categoria socială, starea civilă, vîrstă chiar) și machiaj (expresie plastică a caracterului, subliniată printr-un complicit desen coloristic în figuri geometrice). La fel, gesturile, sunetele, ritmurile respectă reguli stricte, transmise din vremuri arhaice, într-o fabuloasă tehnică alegorică.

Secundat de erudiția scenografilor Irina Solomon și Dragoș Buhaier, de sensibilitatea compozitorului Mircea Octavian, de refinamentul maestrului de lucru Vasile Popovici, rigurosul Alexandru Dabija a condus trupa nouă a Teatrului Tineretului într-o incredibilă aventură, la care devin părță și spectatori. Preț de 100 de minute – dilatate la maximum și totuși extrem de concentrate –, se trăiește intens cu-

Ethosul focului rece

Ciudate, romanticoase dar și car gioase căile bibliografice ale vieții! Prin 1970, în anul doi de filologie bucureșteană, pe cind cteam legendele lui Tudor Pamfile, Maldoror-ul lui Lautréamont și publicistica eminesciană în ediția Scurtă, n-am avut ură mai mare decât pe toate cele ale lingvistică (inclusiv unica restanță din patru ani de facultate: la Valeria Guțu Romalo). I-am dușmănit feroci pe grămaticii tortionari, atleții gramatici generative, contrastive, transformaționale etc. care n-au înțeles niciodată nimic din naturul simțitor al literaturilor. Niște sadici vinătoare ai libertății de visare, răzvănători, chitibuzări, obsedați de formalizarea discursului sau isterizați de tehnicismele ultramoderne. Ei, cum să nu te opini testi în bibliografia obligatorie cu *Sintaxa transformațională a limbii române*, 1968, de Sanda Golopenția și Emanuel Vasiliu! Sau cu *The Romanian-English Contrastive Analysis Project*, 1971, de aceeași Sanda Golopenția și T. Slama-Cazacu și D. Chițoran.

Și uite că abia acum numele Sandei Golopenția prinde ființă, ca să zic așa, pentru mine, având surpriza de a întâlni o natură lirică, dar cu se veră tăietură a croielor morale și o energie jurnalistică redutabilă.

Cartea plecării dezvăluie o conștiință armonioasă și eficientă educată la rețea flacără a unui ethos familial dedicat Datoriei: în profesie, în societate, în politică, în credință, tradiție și patriotism (de substanță și nu de logore și paradă). Sanda Golopenția (n. 1940) este fiica lui Anton și a Stefaniei Golopenția, ceea ce dintr-un fo înseamnă cîteva lucruri esențiale: disciplină, discernămînt și exactitate în achiziția culturală; o conduită împregnată de respectul cutumelor autohtone și de interesul acut pentru toate formele sociale etnospecifice; dinamism productiv, discreție și toleranță, echilibru și sobrietate, nu fără o anume duritate (pedagogică), acea asprime uscată „specifică“ chipului examinatorilor.

Cu doctoratul în sociologie dat la Leipzig în 1937, Anton Golopenția a făcut parte din famoasele echipe de cercetare ale lui D. Gusti, fiind alătura de magistru inclusiv în perioada ministerială a acestuia, 1932–1938. A publicat intens în revistele *Sociologie românească* și *Arhiva pentru știință și reformă socială*, a făcut tipologii, statistici și monografii de zone rurale, în special bănățene, s-a ocupat de specificul satelor ungurești și germane din Ardeal, ca și de ceangăi, s-a entuziasmat de teoriile lui Werner Sombart și a teoretizat serios „contribuția științelor sociale la conducerea politicii externe“, drept care avea să moară în 1951 în închisorile comuniste.

Stefania Golopenția (Cristescu) a cules și editat „credințe și rituri magice“ (la Drăguș), descințe din Cornova – Basarabia, folclor bănățean etc. Sigur că fiica lor avea să se îndrepte către lingvistică (1956–1961, Universitatea din București), și din pasiunea moștenită pentru graiul și obiceiurile tradiționale, dar – presupun – și din rațiuni de siguranță social-profesională (multe inteligențe artistice și elanuri subversiv-politice s-au salvat lîvrîndu-se de bunăvoie dialectologiei, foneticii, structuralismului, teoriei literare etc.).

Exigență, laconism, discreție

După un 1963 petrecut la Institutul de cercetări etnologice, Sanda Golopenția devine lector la Universitatea București (1967–1980), iar în 1980 se stabilește în SUA, la Ithaca, și predă la Cornell University, apoi la Brown (1981–1987, catedra de studii franceze), publică volume de pragmatică și semiotică. Colaborează la Vocea Americii, Europa Liberă, BBC, fiind un excelent și neobosit catalizator pentru tot ce ține de implementarea civic-profesională în comunitățile sătmărene.

În 1971, ștainele său Dan „rămîne în străinătate, judecat și condamnat de Tribunalul Militar“, cum scrie la

strada întreagă mirosea a tei ca un ceanic și faldurile viitorului fluturau lin iar increderea, fără noimă, fără justificare, fără rost, era cît muntii“. Stare tipică de exil, cind „increderea“ abia se mai vede...

La fel, cite-o senzație a copilăriei fulgerătoră reciștează preț de-o secundă, ca în „Lyme, New Hampshire“, un „sat risipit“ unde „un afiș anunță solduri de fin“ și unde „în magazinul sătesc am cumpărat pesești de Vermont, slăinăd afumată ca în Banat, cu miros de lemn ar cinsti, miere în fagure, fondante de arțar în formă de soldați englezi“. În fine, unica mărturisire de acest gen: „sunt prea activ

CRONICĂ DE CARTE

Trăitul departe

SANDA GOLOPENȚIA
„Cartea plecării“, Editura Univers
240 pagini, 5.000 lei

nota editorială. De ce și cum? Mister. De altfel, în tacere și mister rămîn, spre frustrarea noastră, toate cele ale familiei: imprefurările arestării și morții tatălui abia de sănătate-n cîteva rînduri, și atunci în rame poetic-moralizante (v. „Lăzile“). Figura mamei – într-un medalion de revere-n sfumato („Grădina cu statuie, o primăvară numai zumet. Am intrat în iarbă în locul de unde se desfac două drumuri. Păpădii mustoase îmi urcă pînă la piept, galben, viu. Mama zimbește undeva în față“). Iar despre frați, prietenii, ca și despre circumstanțele exilării propriu-zise, mai nimic. Adevarat, *Cartea plecării* nu este una de amintiri, ci de atitudini sociale, etnopsihice și nu o dată politice. Însă, atunci cînd, totuși, apar, zonele memorialistice atrag prin finețea aluziei și refuzul autolamentării, pe scurt: prin deceță suferinței (v. de ex. „Yard sale-uri și tălcioi“, atmosfera talciocului bucureștean de la 1950–1965, sau paragraful laconic sub care se ascunde o întreagă dramă a copilăriei: „prima mea întînlire cu istoria datează din 1948. Învățam pe atunci la școală care funcționa pe lîngă ambasada Franței la București (...) direcțoarea a intrat în clasă și ne-a anunțat că școala se desfîntă“).

Fire iute, dură și exigentă-n toate, Sanda Golopenția își reprimă sistematic impulsul autonarativ și elanurile în exces confesive. Tocmai de aceea, cind apar – foarte rar –, vibrările licide și senzoriale sunt captivate (v. „Făgăș“, nudismul la mare în 1965: „rănimem toți trei înveliți în pături pînă tîrziu pe nisipul care de acum s-a răcit. Vorbim puțin. E în aer plinătate, o aspirație. Răsare luna și intrâm tacut în apă“). Iar sinceritatele sunt triste și profunde, surprinzătoare, precum în acest veritabil poem: „Scris respirație. Scriu ca să trăiesc. Ca să nu mă sufoc. Să nu mă înec. O frază, o gură de aer. Apoi tăcere, bucuri, să mă predau. Dar iată că ar mai fi un cuvînt, o vorbă de nimic. S-o spun repezit și să mîntui. Respirația s-limpezit de acum, pe cer zboară fără zgromot un avion depărtat, se audă glas de copii în joacă, parcă ar fi pe Dr. Lister în ani care s-au dus, cînd

autodistrugătoare“, urmată de reflexul ei: „Nu voi pleca din România decît atunci cînd va fi inevitabil, și astă am gîndit-o mai bine de zece ani de exil acasă, de dezrădăcinat la București, în care, ca acum, mîncarea n-avea gust, lumina era fără bucurie, somnul nederit, singurătatea fără nădejde“.

În rest, dotată... genetic pentru perspectiva sociologiei, Sanda Golopenția punе fiziomoni și destine la insectar (Tira Irina lui Dobic din „El face rău și crede că e bine“, Maria Frunzăiese de sub Gută, care mergea cu cuțitul la brîu – „Ies în drum și rid o dată“ –, minunatul vînzător din „Cremă de ghete“, ori lusitană „Adelina“), alîntă cuvînte vechi de acasă (răznire, devâlmaș, născocitor, sărt), neșochează cu cîte-o etimologie (iorga = trap, vine din turcă, de unde și expresia „a umbla iorgă“, adică fără astimpări) sau „scăpă“ cîte-o preferință literară întru totul elocventă pentru tipul ei, să-i zic, emoționalitate cerebrală: Rilke, nu o dată numit, apoi, „lama fină a tristeților lucii din poezia lui Emil Botta“, Paul către Roman: sau, „cît de ciudat de tonic e Cioran în Ecartelement“.

Aici, acolo, nicăieri

Nici memorialistica, nici autoscipio și nici jocul literar nu captivează (aș zice: din păcate) scrisul Sandei Golopenția, cît diletele exilului. Că găsim texte integral subsumabile literaturii („Ies în drum și rid o dată“, „Pătimirea numelor“, „Scris respirație“, „Cei care tac“) – astă contează, cred, prea puțin pentru autoare. Paginile de aici (sînt reluate și cele 39 de texte – ceea ce face cam o treime din sumar – care au compus în 1985 volumul *Mitul pagubei*, editura Hiatus, Providență, SUA) vizează: „ostilitatea voalată a privirii suspiciose însinuată“ ca fiind „una din tristele asemănări între emigranții europeni“; tipologia exilaților după felul bagajelor (p. 68); umilințele inerente primelor contacte („am aşteptat bagajele la altă bandă decît trebuia“...). *Lîstul* nu urcă decît cu fisă. Am urcat valizele pe scări, nu aveam nici un ban“; americanizarea numerelor (un text delicios, dar amar în esen-

ță, „Pătimirea numelor“); aspecte practice, prozaice chiar, însă foarte eficiente în organizarea instituțională a diasporiei (p. 131); firescul – și nu tragicul! – lipssei de omogenitate Exilului românesc („să ajutăm la eliminarea iluziei de unicitate și unitate a exilului. Se ofă în exil, ca orunde altundeva, indivizi extrem de diferiti unii de alții“, v. p. 222); acceptarea conflictului creator și automoderat în locul prezidențial-trimbitului consens general ce maschează impulsul centralismului totalitar: „Rearmîzarea noastră, ca români, cu ideea că suntem români și că avem lucruri de făcut care ne stau în putință, pentru ca în spațiu unde ne e dat să ne dezvoltăm liberi să fie mai bine de trăit, cere sute de gîndiri atente pe fragment încainte de a rodi, nu un consens, ci o mai redusă înconștrare a toți și a toate“.

Desfășurate pe trei planuri (ce-a rămas acasă, ce-am aflat în exil, ce ducem cu noi de-a pururi), meditațiile din *Cartea plecării* au ca principală notă caracteristică toleranță, bu-nul-sim, măsura. America, de pildă, face obiectul unor observații sage, precum: „tempul american este mut. Pentru român tempul continuă să fie asociat cu tic-tacul unui ceasornic și, prin aceasta, cu bătăile inimii. Aici, ceasul electric îți sădese neîncredere. Nu cumva stă?“, v.p. 84. (Ca să nu mai vorbim de episodul de la p. 80, cu controlul repetat al caloriferelor, determinat de deschiderea alarmantă de frecvență a geamurilor: „proprietarul deduce supra-încălzire din faptul că deschide fereastra. Există diferențe naționale între felurile în care oamenii percep căldura și aerul“). Ori de articolul „Clissee“, care incriminează rea-u-voință americană de a-i decreta pe lituanieni și ucraineni luptători patrioți pentru ideea de autoafirmare, dar... naționaliști pe basarabenii!

Un text din 1984 care ar merita relativ, amplificat și mai ales actualizat: „Consimățințul victimelor“, care crede în mitul hibernării noastre istorice! O necesitate niciodată îndeajuns subliniată a presei românești de azi, halucinată pînă la extincție de sterilul forfecus politic și neglijînd texturele sociale: „e necesar ca paginile ziarelor noastre să deschidă categoriile ereditate îndepărtate de cuvînt sau netențiate de el. Interviu se cere azi purtat spre casele celor care tac“ (p. 199). Trei primejdii pentru români: 1) relativismul, adică lozincă după care „toate sînt reale pretutindeni“ și, deci, la ce bun agitația?; 2) derealizarea (cînd se practică și acum contraselecția, ispită ratării hedoniste se insinuează în individual încă din anii lieului) și 3) complexarea, prin excesivă raportare la supremul european. În fine, o idee prea generoasă pentru a nu deveni riscantă: spălarea totală de păcate a „transmitătorilor“ (pp. 39–41), profesori universitari, directori de edituri și institute, care prin propriile compromitere de partid au conservat statul culturii etc., etc. „Ei, cei care au abdicat de mult de la bucuria muncii și gîndirii proprii, se îngrijesc cu infinite precauții și cu inventivitatea fiecare clipă de generații viitoare“ – să fim serioși, doamna profesoară!

Oricine ar fi făcut din toate acestea studii întinse, eseuri strălucitoare și chiar cărti. Sanda Golopenția preferă crochiul, „tableta“ jurnalistică. Este o opțiune ce se cuvine respectată și care, la urma urmei, face placere lecturii. Așadar, încă o întoarcere de Ulise în „colecția Ithaca“ de la Univers.

DAN C. MIHĂILESCU

O țară ambivalentă, dacă nu chiar ambiguă

Turcia este o țară specială. Se află la râscreea drumurilor dintre Europa și Asia. Este legată, de asemenea, și de Orientalul Mijlociu. Este profund influențată de Islam, dar este în același timp o societate laică încă din 1923, cind, pe cenușa Imperiului Otoman, s-a format Republica Turcă. Este un conglomerat de populații distincte din punct de vedere etnic, de la turci majoritari la kurzi minoritari. Se autodefineste ca o națiune coerentă și, deci, refuză să recunoască existența unor grupuri minoritare în rîndul cetățenilor săi. Cu alte cuvinte, Turcia este caracterizată de ambivalență, dacă nu chiar de ambiguitate.

la orașe, unde clasele de mijloc sunt foarte afectate de situația economică și unde emigranții dezradăcinați, leneși și frustrați se îngheșue la periferiile murdare.

Printre ei se află sute de mii de kurzi obligați să-și abandoneze satele din Anatolia de est, unde forțele de securitate guvernamentale se bat cu rebelii kurzi. Fie că au fugit din cauza luptelor, fie că din cauza represaliilor armatei, mulți kurzi s-au lăsat seduși de Partidul Bunăstării. Într-adevăr, acest partid susține că naționalismul separă comunitățile și uneori le stîrnește ura împotriva celeilalte, în timp ce „umma“, comunitatea islamică, unește aceste grupuri, pentru că re-

ONU Irakului. El va amenda articolul 24 din Constituție, care se referă la principiul secularismului, pe care părintele Turciei moderne, Kemal Ataturk, l-a impus în țară în urmă cu 72 de ani. Aceste concepții – care i-au adus partidului circa 21,3% din voturi – se pot dovedi a fi mai mult produsul oportunismului politic decât al unui radicalism adevărat; dar, oricum, ele i-au uimit pe moderatiile turci.

Riscul destabilizării în zonă

Tansu Çiller a avut probabil aceeași reacție, mai ales că, în calitate de prim-ministru, ea a fost cea care a cerut alegerile anticipate ce au adus astăzi bucurie Partidului Bunăstării. O coaliție nouă încearcă să-i țină pe conservatorii musulmani de parte de guvern. Și, pentru scurt timp, acest lucru este posibil. Cele două partide de centru-dreapta din Turcia – Partidul Căii Juste, condus de Tansu Çiller și Partidul Patriei, condus de rivalul său politic, Mesut Yılmaz – au obținut împreună 40% din voturi. Dar o astfel de coaliție nu poate dura mult timp, după cum nu poate nici să rezolve multiplele probleme politice, economice și militare cu care se confruntă țara: o rată a inflației de 84%, 100 miliarde de dolari datorie națională și un război fără sfîrșit cu separatisti kurzi, care costă, anual, 7 miliarde de dolari și nemurătoare vieți omenești.

Eventuala destrămare a coaliției dintre cele două partide de centru-dreapta ar putea fi periculoasă pentru sănătatea și stabilitatea din zonă. Turcia este un element vital pentru NATO și un aliat-cheie pentru bazele militare americane de pe teritoriul său, care în timpul războiului rece permitea supravegherea URSS și de unde au fost lansate atacurile împotriva Irakului, în timpul operațiunii „Furtuna desertului“. Participarea Turciei este crucială pentru succesul misiunii NATO în Bosnia, unde Turcia a preluat o mare parte din sarcina înarmării și antrenării forțelor bosniace.

Analiștii ezită să prevadă apariția violenței fundamentaliste sau instaurarea unui guvern dominat de partidul lui Erbakan. Un motiv ar fi politica Turciei, care este caracterizată de 50 de ani de istorie marcată de democrație și de acceptarea generală a separării religiei de stat. În ciuda succesorului de care s-a bucurat Partidul Bunăstării, circa 80% dintre alegători au ales calea secularismului, reprezentat de partidele importante. Și dacă politicienii nu sunt în stare să mențină țara pe calea aceasta, o va face conducerea puternică a forțelor armate. Atât înainte, cât și după alegeri, ofițerii au arătat clar că nu vor permite dezvoltarea fundamentalismului islamic.

Un alt motiv de optimism ar fi convingerea că Erbakan, în ciuda aprigilor discursuri din timpul campaniei electorale, are totuși o formăție europeană. Este adevărat că este devot principiilor Islamului, dar, după cum spun prietenii săi, „dorește o societate islamică, nu un stat islamic“, deci el nu este un suporter al revoluției fundamentaliste.

Sunt mulți cei care admit că atât în comerț, cât și în politică este destul loc și pentru religie. Ei spun că Partidul Bunăstării ar trebui să facă parte din viitoarea coaliție guvernamentală, pentru a evita ca nucleul său moderat să cadă în brațele fanatismului. În plus, acum, cind partidele importante

Necmettin Erbakan,
liderul Partidului Bunăstării

sunt măcinante de corupție, Partidul Bunăstării stabilăse un exemplu de probitate pe care mulți alegători îl găsesc atrăgător.

Partidul Bunăstării a beneficiat, de asemenea, de o excelentă formă de organizare, de un modernism care îl deosebează net de modelul demodat al celorlalte grupări politice. Partidul este doar nucleul unei rețele vaste, care cuprinde trusturi, organizații de caritate, sindicate, asociații și grupuri profesionale pentru femei și studenți, bănci, edituri, posturi de radio, de televiziune și altele. Este un adevărat imperiul, servit de cele mai moderne calculatoare și mijloace tehnice utilizate în marketingul politic.

Dar aceasta nu înseamnă că Partidul Bunăstării a pus mîna pe putere. Partidele traditionale mai încă sănse de se reabilită, ele trebuie să instituie urgent reforme economice și sociale și să rezolve problema kurzilor.

Traducere și adaptare după TIME
de Adriana Tudor

CITITORII DIN STRĂINATATE		
	1 an	6 luni
	3 luni	
– Europa occidentală: 80 \$ 140 DM 500 FF	40 \$ 70 DM 250 FF	20 \$ 35 DM 125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT
	56 £	28 £
	100 CHF	50 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$
		10 \$
– Israel	60 \$	30 \$
		15 \$
– SUA, Japonia, Australia: 100 \$	50 \$	25 \$
sau echivalentul în orice monedă convertibilă.		
Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.		

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, MIHAI ŞORA, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED.
Tehnoredactare computerizată: „22“.
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761

Mesut Yılmaz, liderul Partidului Patriei, și Tansu Çiller, liderul Partidului Căii Juste

Partidul Bunăstării – un partid islamic modern

Islamistii turci sunt la fel de deosebiți ca și țara lor. Ei nu sunt revoluționari ca frații lor din Iran, Sudan și Algeria. Nici nu recurg la terorism, așa cum fac unele grupări din Egipt. Ei seamănă mai mult cu cei din Liban, Iordanie, Kuweit și Yemen, integrăți în politica culturală a națiunilor lor. Dar toți cei care susțin puterea politică islamică, inclusiv cei din Turcia, au în comun un singur lucru: popularitatea lor este direct proporțională cu lipsa de putere a guvernelor lor în rezolvarea problemelor majore. Refah, sau Partidul Bunăstării, care îl reprezintă pe islamiști turci, ilustrează acest fenomen. Bucurindu-se de putere consolidată datorită nemulțumirii populației, partidul și-triplat numărul de voturi fată de cel obținut la alegerile parlamentare din 1987. Rădăcinile acestui aza-nunț vot de protest se află mai ales în realitatea socio-economice cu care se confruntă Turcia, aceleași la toate națiunile care încearcă să treacă de la o economie centralizată, de stat, la una de piață, fără a-și lua în prealabil unele măsuri de netezare a căii tranzitie. Nu este deloc surprinzător că Partidul Bunăstării, care promite o „ordine justă“, a obținut cele mai bune rezultate

pecte de deosebirile etnice și culturale. Imperiul Otoman este dat deosebiți exemplu. La urma urmei, n-a garantat el, în perioada de început, coexistența pașnică a numeroase popoare, printre care și kurzii, sub semnul Islamului?

Prin sinceritate sau viclenie, Partidul Bunăstării dorește să proiecteze o imagine încurajatoare. Liderul său, Necmettin Erbakan, arăta mai degrabă ca un Moș Crăciun decât ca un adept al politiciei musulmane. Erbakan, acum în vîrstă de 69 de ani, propovăduiește o ordine economică justă și pozează în față fotografilor îmbrăcat într-un costum bine croit și zimbind jocul. Are un doctorat în ingererie obținut în Germania și cunoaște bine capitalele și obiceiurile europene. Dar cind vorbește despre politică, un fior rău prevestitor îi cuprinde pe moderatiile turci și pe liderii occidentali. „Suntem cel mai mare partid din lume. Vom înființa o Piață Comună Islamică, o Organizație a Națiunilor Islamice Unite, o Uniune a Lumii Islamice“, spune Erbakan, al cărui partid numără 6 milioane de suporteri. El cere retragerea Turciei din NATO, închiderea bazelor aeriene americane, renegocierea recent încheiatelor acorduri vamale cu Uniunea Europeană și abolirea ratei dobânzilor. El s-a opus acordului de pace dintre Israel și OEP și susține ridicarea sancțiunilor impuse de

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); HORATIO PEPINE (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); CEZAR PAUL-BĂDESCU (secretar general de redacție); DIANA TURCONI (social); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCĂ (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare și publicitate); CONSTANTIN SATALLA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ANA ISTRATE (șef serviciu finanțări-contabilitate); MIRELA NOVAC (casier).

Rubrici permanente: ILEANA MĂLĂNCIOIU, H.-R. PATAPIEVICI (eseu), N.C. MUNTEANU (comentariu politic), ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic), RALUCA STROE-BRUMARIU (Parlament), MARIAN CHIRIAC (săptămâna politică), CEZAR BALTAG, HARI KULLER (istoria religiilor), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică).

Corespondenți: IOAN MUŞLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, MIHAI ŞORA, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED.
Tehnoredactare computerizată: „22“.
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, e-mail: r22@r22.sfos.ro